

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

OPĆINE TOMISLAVGRAD

2021.

Broj: 01-02-07-11-2-2776-7/21

Sarajevo, septembar 2022.

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA.....	1
1.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA.....	1
2.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI.....	3
II	REZIME DATIH PREPORUKA	5
III	KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU	7
IV	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI	8
1.	UVOD	8
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE	8
3.	PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA IZ PRETHODNIH REVIZIJA I ANALIZA PODUZETIH MJERA....	9
4.	SISTEM INTERNIH KONTROLA	11
5.	PLANIRANJE, DONOŠENJE BUDŽETA I IZVJEŠTAVANJE	13
6.	KONSOLIDOVANI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI.....	15
6.1	GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU BUDŽETA.....	15
6.1.1	Prihodi i primici	15
6.1.1.1	Prihodi od poreza	15
6.1.1.2	Neporezni prihodi	15
6.1.1.3	Primljeni transferi i donacije.....	17
6.1.1.4	Primici od prodaje stalnih sredstava.....	18
6.1.2	Rashodi, izdaci i finansiranje	18
6.1.2.1	Plaće i naknade troškova zaposlenih	18
6.1.2.2	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	19
6.1.2.3	Tekući transferi i drugi tekući rashodi.....	20
6.1.2.4	Kapitalni transferi.....	22
6.1.2.5	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	23
6.1.2.6	Izdaci za otplatu dugova	23
6.1.3	Finansijski rezultat	23
6.2	BILANS STANJA.....	25
6.2.1	Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja.....	25
6.2.2	Stalna sredstva.....	26
6.2.3	Kratkoročne obaveze i razgraničenja	28
6.2.4	Dugoročne obaveze.....	28
6.2.5	Izvori sredstava	29
6.2.6	Popis imovine i obaveza	29
6.3	IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA.....	30
7.	VANBILANSNA EVIDENCIJA	30
8.	JAVNE NABAVKE	31
9.	SUDSKI SPOROVI	33
10.	KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA	33
V	PRILOG: KONSOLIDOVANI GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	35
	Konsolidovani Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu.....	36
	Konsolidovani Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine	39
	Konsolidovani Izvještaj o novčanim tokovima za period izvještavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine	40

I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Izvještaj nezavisnog revizora daje se na osnovu provedene finansijske revizije koja obuhvata reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

1. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI KONSOLIDOVANIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Negativno mišljenje

Izvršili smo reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja **Općine Tomislavgrad (u daljem tekstu: Općina)** koji obuhvataju: Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine, Račun prihoda i rashoda, Izvještaj o novčanim tokovima, Izvještaj o kapitalnim izdacima i finansiranju, Posebne podatke o plaćama i broju zaposlenih, Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za godinu koja se završava na taj dan, te Analizu iskaza – tekstualni dio, uključujući i rezime značajnih računovodstvenih politika.

Prema našem mišljenju, osim za moguće efekte pitanja opisanih u odjeljku *Osnova za negativno mišljenje*, konsolidovani finansijski izvještaji ne prikazuju istinito i fer, u svim materijalnim aspektima, finansijski položaj Općine na 31. 12. 2021. godine, novčane tokove i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnova za negativno mišljenje

Kao što je navedeno u Izvještaju:

1. Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima u Bilansu stanja precijenjen je za najmanje 1.857.350 KM s obzirom na to da dio rashoda i izdataka nije priznat u periodu na koji se odnosi, da su namjenski prihodi ranijih perioda priznati iako nisu utrošeni, te da knjigovodstveno evidentiranje prodaje zemljišta nije provedeno u skladu s odredbama Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne budžetske korisnike i Trezor (tačke 6.1.1.2, 6.1.1.4 i 6.1.3);
2. Kratkoročna potraživanja u Bilansu stanja manje su iskazana za 117.485 KM s obzirom na to da su njihov saldo umanjile pretplate u navedenom iznosu. Nismo potvrdili ni potraživanja i plasmane u iznosu od najmanje 601.127 KM, a potraživanja po osnovu komunalne naknade nisu knjigovodstveno evidentirana. Zbog navedenog Bilans stanja ne daje tačan prikaz kratkoročnih potraživanja i razgraničenja, a efekti ne možemo mjeriti (tačka 6.2.1);
3. Za zemljište iskazane vrijednosti od 6.526.634 KM nije prezentirana struktura, nismo se uvjerili da je prodato zemljište prвobitno bilo knjigovodstveno evidentirano, niti da je ova poslovna promjena provedena u skladu s računovodstvenim politikama koje su u primjeni. Za dio stalnih sredstava u pripremi nije prezentirana dokumentacija koja potvrđuje da li su u upotrebi, a obračun amortizacije vrši se samo za stalna sredstva evidentirana u knjizi kapitalne imovine koja ne sadrži sva stalna sredstva iskazana u Glavnoj knjizi. Zbog navedenog, ne možemo potvrditi stalna sredstva i izvore sredstava iskazane u Bilansu stanja (tačka 6.2.2);
4. Dugoročne obaveze po Ugovoru o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture, koje na 31. 12. 2021. godine iznose 262.529 KM, nisu knjigovodstveno evidentirane, zbog čega Bilans stanja ne daje tačan pregled dugoročnih obaveza i izvora sredstava, što nije u skladu s Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH (tačka 6.2.4 Izvještaja).

Reviziju finansijskih izvještaja obavili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava¹. Primijenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 200 – Principi finansijske revizije i ISSAI 2000–2899 – standardi finansijske revizije. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja*.

Nezavisni smo od Općine u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, te u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše negativno mišljenje.

Odgovornost rukovodstva za konsolidovane finansijske izvještaje

Rukovodstvo Općine je odgovorno za izradu i fer prezentaciju konsolidovanih finansijskih izvještaja, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola, relevantnih za pripremu i prezentaciju konsolidovanih finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze uslijed prevare ili greške, odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u napomenama uz konsolidovane finansijske izvještaje, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

Odgovornost revizora za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome da li su konsolidovani finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prevare ili greške, kao i izdati izvještaj nezavisnog revizora koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati uslijed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili zbirno, utiču na ekonomske odluke korisnika, donesene na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije, u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, stvaramo profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznajemo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja konsolidovanih finansijskih izvještaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja, nastalog uslijed prevare, veći je od rizika nastalog uslijed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorene, namjerno izostavljanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaznje internih kontrola;
- stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Općine;
- ocjenjujemo primjerenošć korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena, kao i povezanih objava rukovodstva;
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj konsolidovanih finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li konsolidovani finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo s rukovodstvom, između ostalih pitanja, i u vezi s planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tokom revizije.

¹ Odluka o usvajanju i objavi INTOSAI Okvira profesionalnih objava („Sl. novine FBiH“, broj 59/22). INTOSAI Okvir profesionalnih objava (engl. IFPP) čini tri nivoa objava: INTOSAI principi (INTOSAI-P), međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) i INTOSAI smjernice (GUID).

2. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI

Mišljenje s rezervom

Uz reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja **Općine Tomislavgrad za 2021. godinu** izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Prema našem mišljenju, osim za navedeno u odjeljku *Osnova za mišljenje s rezervom*, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Općine za 2021. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju.

Osnova za mišljenje s rezervom

Kao što je navedeno u Izvještaju:

1. **Nije donesen Dokument okvirnog budžeta za period 2021–2023. godine, nisu se sačinjavali planovi novčanih tokova i operativni planovi, što nije u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH (tačka 5. Izvještaja);**
2. **Popis imovine i obaveze nije pravovremeno pokrenut, a nije popisana ni cijelokupna imovina i obaveze Općine i ostalih budžetskih korisnika. Nije izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, a ni izvještaj o izvršenom popisu imovine i obaveza Općine nije usvojen u zakonom propisanom roku. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH (tačka 6.2.6 Izvještaja);**
3. **Za nabavke roba i usluga u iznosu od najmanje 121.392 KM nisu provedeni postupci. Procijenjena vrijednost nabavke izgradnje kanalizacione mreže nije utvrđena na način da čini njenu procijenjenu tržišnu vrijednost, a postupak nije poništen iako je prihvaćena ponuda bila 198.148 KM ili 57% veća od osiguranih sredstava za ovu nabavku. Kod nabavki izvođenja radova rehabilitacije lokalnih cesta i izgradnje kanalizacione infrastrukture nisu poštovani rokovi uvođenja u posao i izvođenja radova. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama i zaključenih ugovora (tačka 8. Izvještaja).**

Reviziju usklađenosti izvršili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava. Primjenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 400 – Principi revizije usklađenosti i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti*.

Nezavisni smo od Općine u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, kao i u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše mišljenje s rezervom.

Isticanje pitanja

Skrećemo pažnju na sljedeće pitanje:

- **Statut iz 2005. godine, kojim se uređuje samoupravni djelokrug Općine, organizacija, ovlasti, način rada njegovih organa i druga pitanja od značaja za Općinu Općinsko vijeće nije uskladilo sa Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH, iako je obaveza usklađivanja utvrđena Zakonom, i to u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu, odnosno 2007. godine (tačka 4. Izvještaja).**

Naše mišljenje nije modifikovano u vezi s navedenim pitanjem.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju konsolidovanih finansijskih izvještaja, rukovodstvo Općine odgovorno je da osigura da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije u skladu s propisima kojima su regulisane i potvrdi da je tokom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrshodno i zakonito korištenje raspoloživih sredstava za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o konsolidovanim finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima su regulisane. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajnu neusklađenost kada ona postoji. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li se sredstva koriste za odgovarajuće namjene i da li je poslovanje Općine, prema definisanim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje subjekta revizije. Također, naša odgovornost podrazumijeva i ocjenu finansijskog upravljanja, funkcije interne revizije i sistema internih kontrola.

Sarajevo, 7. 9. 2022. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Dragan Kolobarić

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić

II REZIME DATIH PREPORUKA

REDNI BROJ	PREPORUKA	POGLAVLJE/TAČKA
1.	Statut Općine uskladiti s odredbama Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH.	4.
2.	Sačinjiti i objavljivati Registar budžetskih korisnika u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju i načinu vođenja registra budžetskih korisnika budžeta u FBiH.	4.
3.*	Uspostaviti registar rizika i vršiti kontinuiranu procjenu rizika, sačinjiti mape procesa, donijeti nedostajuće interne akte a postojeće uskladiti s propisima koji su na snazi i dosljedno ih primjenjivati s ciljem uspostavljanja sistema internih kontrola, u skladu s Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH.	4.
4.	Budžetski korisnici trebaju sačinjavati izjave o fiskalnoj odgovornosti na propisani način i dostavljati ih Službi za finansije koja treba vršiti njihovu provjeru, u skladu s Pravilnikom o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti.	4.
5.*	Uspostaviti jedinicu interne revizije u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH.	4.
6.	Donijeti i implementirati Plan integriteta s ciljem smanjenja rizika nastanka korupcije i drugih nepravilnosti.	4.
7.*	Donositi Dokument okvirnog budžeta, rashode i izdatke Budžetom planirati po izvorima finansiranja i na odgovarajućim pozicija kontnog plana, te sačinjavati planove novčanih tokova i operativne planove u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH i Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.	5.
8.*	Obrasce godišnjih finansijskih izvještaja popunjavati preuzimanjem salda sa konta iz Glavne knjige Trezora, te sačinjavati Analizu iskaza (tekstualni dio), kao sastavni dio konsolidovanog i pojedinačnih izvještaja budžetskih korisnika na način propisan Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.	6.
9.*	Uspostaviti evidenciju o utrošku svih namjenskih prihoda prikupljenih po posebnim propisima, a neutrošena namjenska sredstva na kraju godine iskazati na poziciji kratkoročnih vremenskih razgraničenja, u skladu sa odredbama Zakona o budžetima FBiH.	6.1.1.2
10.*	Osigurati da se naplata naknade za korištenje hidroakumulacionih objekata vrši na depozitni račun Općine, u skladu sa Zakonom o trezoru u FBiH.	6.1.1.2
11.	Poreze i doprinose na naknade za rad zaposlenika u komisijama obračunavati kao oporezivi prihod od nesamostalne djelatnosti, u skladu s važećim propisima.	6.1.2.2
12.*	Utvrđiti kriterije za raspodjelu kapitalnih transfera mjesnim zajednicama, te ugovorima s korisnicima sredstava urediti međusobna prava i obaveze, uključujući obavezu povećanja knjigovodstvene vrijednosti njihove kapitalne imovine.	6.1.2.4
13.	Izvršiti analizu iskazanog neraspoređenog viška prihoda nad rashodima i u skladu sa utvrđenim izvršiti korektivna knjiženja, s ciljem tačnog iskazivanja u finansijskim izvještajima.	6.1.3

14.*	Izvršiti analizu iskazanih potraživanja i ocjenu njihove naplativosti, u skladu sa utvrđenim poduzeti aktivnosti na usaglašavanju knjigovodstvenog stanja potraživanja sa stvarnim stanjem i blagovremeno poduzimati aktivnosti na njihovoj naplati, shodno Zakonu o budžetima u FBiH.	6.2.1
15.*	Svi budžetski korisnici dužni su uspostaviti pomoćnu knjigu stalnih sredstava (knjigu kapitalne imovine) u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH, i usaglasiti knjigovodstveno sa stvarnim stanjem stalnih sredstava.	6.2.2
16.	Izvršiti analizu stalnih sredstava koja se vode kao sredstva u pripremi, te za ona za koja se konstatuje da su u upotrebi izvršiti odgovarajuća knjiženja, a obračunom amortizacije obuhvatiti sva stalna sredstva u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.	6.2.2
17.	Knjigovodstveno evidentirati dugoročne obaveze po osnovu Ugovora o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture, u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.	6.2.4
18.	Izvršiti uvid u ranija knjiženja na kontima izvora sredstava, provesti korektivna knjiženja shodno konstatovanom i izvršiti usaglašavanje vrijednosti stalnih sredstava i izvora stalnih sredstava.	6.2.5
19.*	Svi budžetski korisnici trebaju vršiti usklađivanje podataka prije popisa iz pomoćnih knjiga s podacima iz Glavne knjige trezora, a godišnji popis provoditi u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.	6.2.6
20.	Izvještaj o novčanim tokovima sačinjavati u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.	6.3
21.	U okviru vanbilansne evidencije knjigovodstveno evidentirati date garancije, potencijalne obaveze po osnovu sudskih presuda i druge događaje koji nemaju direktni uticaj na sredstva i izvore sredstava.	7.
22.*	Donijeti Pravilnik o provođenju direktnog sporazuma, planirati provođenje nabavki direktnim sporazumom, a odluke o pokretanju sačinjavati sa svim elementima koji su propisani članom 18. Zakona o javnim nabavkama.	8.
23.	Procedure javnih nabavki provoditi u razumnim rokovima, poništavati postupke u slučajevima kada su cijene prihvatljivih ponuda znatno veće od osiguranih sredstava za predmetnu nabavku, te nabavku usluga nadzora nad izvođenjem radova, goriva, usluga štampanja i osiguranja objekata vršiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.	8.

* nerealizovana preporuka iz prethodnog perioda (11)

III KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine u okviru finansijske revizije provodi i reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvještaja i revizija usklađenosti podrazumijevaju proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza kako bi se utvrdilo da li su predmeti revizije, tj. konsolidovani finansijski izvještaji, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni sa odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Za obavljanje finansijske revizije korišteni su sljedeći kriteriji:

- Zakon o budžetima u FBiH;
 - Uredba o računovodstvu budžeta u FBiH;
 - Pravilnik o knjigovodstvu budžeta u FBiH;
 - Pravilnik o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH;
 - Odluka o izvršavanju Budžeta Općine Tomislavgrad za 2021. godinu;
 - Budžet Općine Tomislavgrad za 2021. godine
 - Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH;
 - Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH;
 - Statut Općine Tomislavgrad;
 - Zakon o trezoru u FBiH;
 - Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH;
 - Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;
 - Zakon o državnim službenicima i namještenicima u tijelima državne službe u Hercegbosanskoj županiji;
 - Zakon o plaćama i naknadama u organima vlasti u FBiH;
 - Zakon o porezu na dohodak;
 - Zakon o doprinosima;
 - Odluka o utvrđivanju platnih razreda i koeficijenata za plaće državnih službenika, namještenika i zaposlenika u organima uprave Općine Tomislavgrad;
 - Odluka o utvrđivanju koeficijenta za plaće dužnosnika i savjetnika općinskog načelnika Općine Tomislavgrad;
 - Zakon o komunalnim djelatnostima;
 - Zakon o javnim nabavkama;
- kao i drugi podzakonski akti navedenih zakona.

IV IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. UVOD

Općina Tomislavgrad je jedinica lokalne samouprave u sastavu Hercegbosanske županije (u daljem tekstu: Županija), uspostavljena Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH. Njene nadležnosti utvrđene su Ustavom FBiH, Ustavom Županije, spomenutim Zakonom i Statutom Općine.

Statutom je uređeno da se u Općini obavljaju sljedeći poslovi: osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda; stvaranje i razvijanje materijalnih uslova za život i rad i zadovoljenje materijalnih i zajedničkih potreba; provodi obrazovna politika; unaprjeđuje lokalno poslovanje i humanitarne aktivnosti; provodi stambena politika; provode županijski propisi o korištenju lokalnog zemljišta i prostornog planiranja; provodi socijalna politika; izgrađuju i održavaju putevi, vodovodi i ostala infrastruktura lokalnog značaja; poduzimaju mјere za osiguranje higijene zdravlja; upravlja javnim dobrima; donose propisi o oporezivanju; donose propisi za izvršavanje općinskih nadležnosti i drugo.

U Registar budžetskih korisnika Općine Tomislavgrad upisani su: Općinsko vijeće, općinski načelnik i sve službe, Javna ustanova Centar za socijalnu skrb i Općinsko javno pravobranilaštvo.

Općina je osnivač ili suosnivač: Javnog komunalnog preduzeća d.o.o. Tomislavgrad, Javnog preduzeća Veterinarska stanica d.o.o. Tomislavgrad, Javnog preduzeća Radio Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad, Javnog preduzeća za zbrinjavanje i upravljanje otpadom Pakline d.o.o. Tomislavgrad, Radio televizije Herceg Bosne d.o.o. Mostar, te javnih ustanova: Dječji vrtić Tomislavgrad, „Gradska sportska dvorana“ Tomislavgrad, „Kulturno-informativni centar“ Tomislavgrad, Centar za socijalnu skrb Tomislavgrad, „Starački dom Tomislavgrad“ i Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova Nada“ Tomislavgrad.

Organji Općine su Općinsko vijeće (u daljem tekstu: Vijeće) i načelnik. Vijeće je organ odlučivanja i predstavnički organ građana i ima 25 vijećnika. Načelnik je izvršni organ Općine, koji je predstavlja i zastupa, donosi akte iz svoje nadležnosti, predlaže odluke i druge akte Vijeću. Vijećnici i načelnik biraju se na mandat od četiri godine neposredno na izborima, u skladu s Izbornim zakonom BiH.

Funkciju načelnika Općine obavlja Ivan Buntić, od 15. 12. 2020. godine, a predsjedavajući Vijeća je Ilija Papić.

Poslovi iz nadležnosti Općine obavljaju se putem: Ureda općinskog načelnika, Službe za privredu i inspekciju, Službe za finansije, budžet i trezor, Službe za građenje, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Službe za geodetske poslove, imovinsko - pravne poslove i katastar nekretnina, Službe za društvene djelatnosti i opću upravu, Službe za pitanje branitelja i zajedničke poslove, Službe za civilnu zaštitu i Službe za planiranje razvoja i investicija.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji organa uprave sistematizovana su radna mjesta za 109 zaposlenika. Predsjednik Vijeća, tri zaposlenika stručne službe Vijeća i pravobraniteljica nisu obuhvaćeni Pravilnikom. U Jedinstvenom općinskom organu na 31. 12. 2021. godine bila su 92 zaposlena. Pravilnikom o radu centra za socijalnu skrb sistematizovano je deset radnih mjesta, a na 31. 12. 2021. godine bilo je popunjeno šest radnih mjesta.

Sjedište Općine je u Ul. Mijata Tomića 120.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Općine za 2021. godinu i usklađenost aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Cilj je da se izrazi mišljenje o tome jesu li finansijski izvještaji pouzdani i da li bilansi u potpunosti odražavaju rezultate izvršenja budžeta. Revizijom će se procijeniti primjenjuje li rukovodstvo institucije zakone i propise i koristi li sredstva za odgovarajuće namjene, te ocijeniti finansijsko upravljanje, sistem internih kontrola i funkcija interne revizije.

Revizija je obavljena u skladu s internim planskim dokumentima, u periodu od novembra 2021. do jula 2022. godine, s prekidima.

S obzirom na to da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA IZ PRETHODNIH REVIZIJA I ANALIZA PODUZETIH MJERA

Ured za reviziju institucija u FBiH (u daljem tekstu: Ured) izvršio je finansijsku reviziju Općine za 2012. godinu, sačinio Izvještaj o izvršenoj reviziji i dao negativno mišljenje o finansijskim izvještajima i o usklađenosti poslovanja sa zakonskim i ostalim propisima. U Izvještaju su date preporuke s ciljem otklanjanja uočenih propusta i nedostataka.

Uvidom u preduzete aktivnosti i analizom realizacije datih preporuka utvrdili smo sljedeće:

Realizovane preporuke

- 1) Pravilnik o finansijskom upravljanju i internoj kontroli donesen je početkom 2022. godine i njime su identifikovani i procijenjeni rizici poslovanja po pojedinim procesima rada i utvrđene mjere za sprečavanje neželjenih dešavanja.
- 2) Općina je donijela Računovodstvene politike koje su usklađene s Računovodstvenim politikama za federalne budžetske korisnike i Trezor.
- 3) Pravilnikom o finansijskom upravljanju i internoj kontroli identifikovani su i procijenjeni rizici po procesima, te navedene mjere za njihovo otklanjanje, uključujući proces izrade i donošenja budžeta.
- 4) Doneseni su akti kojima se uređuje način obračuna, kontrola i nadzor naplate komunalne takse, komunalne naknade, administrativne takse.
- 5) Evidentiranje, prikupljanje i naplata neporeznih prihoda čija naplata nije u nadležnosti Općine vrši se u skladu s propisima koji su na snazi, a Vijeće je donijelo odluke kojima se uređuje prikupljanje određenih neporeznih prihoda čija je naplata u nadležnosti Općine.
- 6) Primljeni transferi za tekuće pomoći, projekte ili programe evidentiraju se u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH i na osnovu validne dokumentacije.
- 7) Pravilnik o plaćama i naknadama je usvojen i donose se rješenja o utvrđivanju koeficijenta za obračun plaće.
- 8) Plaća općinskoj javnoj pravobraniteljici isplaćuje se na osnovu Odluke o postavljenju na tu funkciju.
- 9) Izdaci za putne troškove, energiju, komunikacijske i komunalne usluge iskazani su do visine budžetom planiranih sredstava za te namjene.
- 10) Prekoračenja odobrenih iznosa za troškove mobitela refundiraju osobe na koje se trošak odnosi.
- 11) Preispitana je opravdanost ugovora o zakupu prostora za Carinski terminal i poduzimane su aktivnosti na njegovoj izmjeni.
- 12) Korisnici transfera dostavljaju izvještaje o namjenskom utrošku sredstava.
- 13) Izdaci za kapitalne nabavke stvoreni su do visine odobrene budžetom za te namjene.
- 14) Na poziciji izdataka za nabavku stalnih sredstava evidentirani su izdaci za nabavku stalnih sredstava, a davanja u nepovratne svrhe evidentirana su na pozicijama transfera.
- 15) Poduzimaju se aktivnosti na saradnji sa općinskom pravobraniteljicom s ciljem intenziviranja aktivnosti utuživanja potraživanja.

Djelimično realizovane preporuke

- 1) Sistematisovano je i popunjeno radno mjesto internog revizora, ali Općina nije okončala aktivnosti na uspostavljanju jedinice za internu reviziju u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru FBiH.

- 2) Knjigu kapitalne imovine propisanu Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH uspostavila je samo Općina, ali ona nije usaglašena sa podacima u Glavnoj knjizi.
- 3) Sačinjena je Analiza iskaza (tekstualni dio) uz godišnje izvještaje jedinstvenog općinskog organa, ali ona ne sadrži elemente utvrđene Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH, niti su je sačinili drugi budžetski korisnici.
- 4) Poduzete su aktivnosti na donošenju nedostajućih internih akata, ali nisu poduzete dovoljne aktivnosti bi se uspostavio zadovoljavajući nivo internih kontrola koji se zasniva na COSO modelu.
- 5) Poduzete su aktivnosti na uspostavljanju trezorskog poslovanja, ali i dalje se prihodi po osnovu naknade za korištenje hidroakumulacionih objekata ne uplaćuju na depozitni račun Općine, što nije u skladu s odredbama Zakona o trezoru u FBiH.
- 6) Knjigovodstvene evidencije zasnovane su na načelima propisanim Zakonom o budžetima u FBiH, ali proces planiranja i donošenja budžeta nije regulisan posebnim internim aktom, niti je dosljedno primijenjen Zakon o budžetima u FBiH.
- 7) Prati se izvršenje neporeznih prihoda po vrstama, ali ne sačinjavaju se pregledi utroška namjenskih sredstava.
- 8) Putni nalozi za automobile se popunjavaju, sačinjavaju se mjesечni izvještaji o potrošnji goriva, ali normativi potrošnje goriva i maziva nisu usvojeni.
- 9) Transferi pojedincima realizuju se u visini planiranih sredstava u budžetu za te namjene, za dio njih su utvrđeni kriteriji odlukama (dodjela stipendija, novčane pomoći za novorođenu djecu), a dio ih se odobrava odlukama načelnika bez usvojenih kriterija.
- 10) Doneseno je više internih akata kojima su utvrđeni kriteriji za raspodjelu tekućih transfera u oblasti sporta, ali ne i za transfere ostalim udruženjima. Ovi transferi su realizovani do visine planiranih sredstva u budžetu.
- 11) Javni poziv za dodjelu sredstava upućen je potencijalnim korisnicima budžetskih sredstva prije usvajanja Budžeta, a korisnici sredstva su utvrđeni Budžetom. Međutim, smjernice i kriteriji za dodjelu sredstava kapitalnih transfera nisu usvojeni.
- 12) Plan javnih nabavki sačinjen je neposredno nakon usvajanja Budžeta, ali nije donesen Pravilnik o direktnom sporazumu.
- 13) Odluke o pokretanju postupaka javnih nabavki u najvećoj mjeri se donose. Međutim, za dio postupaka one nisu donesene ili ne sadrže sve elemente utvrđene Zakonom o javnim nabavkama.
- 14) Općina je uspostavila knjigu kapitalne imovine, ali ona nije potpuna.
- 15) Pravilnik o popisu imovine, obaveza i potraživanja je donesen, ali nije usklađen s propisima koji su na snazi.
- 16) Općina je provela popis imovine i obaveza i sačinjen je izvještaj o izvršenom popisu, ali popisom nije obuhvaćena cijelokupna imovine i obaveze Općine te stoga nije potpun.
- 17) Izvršen je popis potraživanja i obaveza i sačinjen je izvještaj o izvršenom popisu. Međutim, popis nije izvršen u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, a potraživanja i obaveze nisu usaglašene u potpunosti.
- 18) Potraživanja od pravnih lica starija od godinu dana preknjižena su na sumnjiva i sporna, ali ne i potraživanja od fizičkih lica.

Nerealizovane preporuke

- 1) Godišnje izvještaje sačinjavati u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH unosom podataka sa odgovarajućih ekonomskih kodova iz Glavne knjige.
- 2) Za iskazani deficit po završnom računu utvrditi način pokrića u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH.
- 3) U skladu sa Smjernicama za jačanje interne kontrole kod budžetskih korisnika usvojiti Pravilnik o reprezentaciji i Pravilnik o stručnom obrazovanju. Nastanak troškova reprezentacije pravdati validnom dokumentacijom, u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu u FBiH.

- 4) Iznosi dati u finansijskim izvještajima moraju biti usklađeni i pružati tačne, istinite i pouzdane preglede po svim pozicijama, u skladu s načelima propisanim Zakonom o budžetima u FBiH i Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH.
- 5) Prilikom nabavke roba i usluga postupati u cijelosti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, te obavijest o izboru dobavljača objavljivati u „Službenom glasniku“, kako je propisano članom 36 i 75. Zakona.

Nakon izvršene revizije za 2021. godinu date su ukupno 23 preporuke, od čega je 12 novih i 11 ponovljenih, koje su već date u Izvještaju o finansijskoj reviziji za 2012. godinu (16 djelimično realizovanih i četiri nerealizovane, od kojih su određene preporuke objedinjene).

Postupanje po Pismu rukovodstvu

U toku obavljanja prethodne revizije konstatovali smo da postoje određene slabosti sistema internih kontrola, koje mogu uticati na finansijske izvještaje i pravilnost poslovanja. Putem pisma rukovodstvu koje je dostavljeno nakon obavljenе prethodne revizije obavijestili smo o slabostima i dali odgovarajuće preporuke, kako bi se poduzele aktivnosti s ciljem njihovog otklanjanja prije sačinjavanja godišnjih finansijskih izvještaja za 2021. godinu, i kako se one ne bi ponovile u izvještaju o finansijskoj reviziji za 2021. godinu.

U pismu rukovodstvu dato je 12 preporuka, od kojih je jedna implementirane do dana sačinjavanja izvještaja o finansijskoj reviziji, pet djelimično, a šest nije. Preporuke koje su djelimično implementirane ili nisu nikako ponovit će se u okviru Izvještaja.

4. SISTEM INTERNIH KONTROLA

Cilj sistema internih kontrola je da osigura razumno uvjerenje da Općina u poslovanju upravlja javnim sredstvima zakonito, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno, odnosno da interne kontrole funkcionišu u skladu s važećom regulativom.

Finansijsko upravljanje i kontrola

Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH,² Pravilnik o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH³ i Standardi interne kontrole u javnom sektoru u FBiH⁴ nalažu uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola na osnovu COSO modela.⁵

Faktor koji najviše utiče na funkcionalnost sistema internih kontrola je povoljno kontrolno okruženje, koje prvenstveno dolazi do izražaja kroz organizacionu strukturu, način rukovođenja i poštivanje postojećih zakonskih propisa.

Statut Općine iz 1999. godine, sa posljednjim dopunama iz 2005. godine, nije usklađen sa Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, iako je obaveza usklađivanja sa navedenim Zakonom utvrđena u roku od 12 mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

U skladu sa članom 6. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH, Općina kao jedinica lokalne samouprave ima svojstvo pravnog lica, ali je i Vijeće porezno registrovano kao pravno lice (dodijeljen mu je glavni identifikacioni broj), što nije u skladu sa Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH i Statutom Općine. U 2022. godini poduzete su aktivnosti na ukidanju identifikacionog broja Vijeća.

² „Sl. novine FBiH“, br. 38/16

³ „Sl. novine FBiH“, br. 6/17

⁴ „Sl. novine FBiH“, br. 75/16

⁵ COSO model je općeprihvaćeni međunarodni model za uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola koji čini pet međusobno povezanih komponenti: kontrolno okruženje, procjena rizika, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, praćenje i procjena. Ovaj model definije internu kontrolu kao postupke koje poduzima rukovodstvo zajedno sa zaposlenicima institucije koja je osmišljena da osigura razumno uvjerenje da se postizanje ciljeva poslovanja odvija putem efikasnih i efektivnih procesa, da je osigurana pouzdanost finansijskog izvještavanja, kao i usklađenost sa važećom regulativom.

U Registar budžetskih korisnika⁶ upisani su: Općinsko vijeće, općinski načelnik, kao i općinske službe, koji predstavljaju organizacione/potrošačke jedinice Jedinstvenog organa uprave (sa istim identifikacionim brojem), te Centar za socijalnu skrb i Općinsko javno pravobranilaštvo. Također, iako je Odluka o gašenju Vatrogasnog društva donesena u 2019. godini, aktivnosti oko njegovog gašenja su okončane tek u 2021. godini, a iz Registra budžetskih korisnika izbrisano je 1. 3. 2021. godine. Podaci iz Registra za budžetsku 2021. godinu nisu objavljeni. **S obzirom na to da su kao budžetski korisnici utvrđene organizacione jedinice, on nije uspostavljen u skladu s Pravilnikom o utvrđivanju i načinu vođenja registra budžetskih korisnika budžeta u FBiH.⁷**

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Jedinstvenog općinskog organa uprave utvrđena je organizaciona struktura, sistematizacija radnih mesta, sa opisom svakog radnog mesta i potrebnim uslovima za njegovo obavljanje uključujući i obaveze i odgovornosti.

Imenovan je koordinator za finansijsko upravljanje i kontrolu, a Općina je angažovala i konsultanta za ovu oblast. Međutim, aktivnosti na dizajniranju i implementaciji sistema finansijskog upravljanja i kontrole nisu okončane u 2021. godini.

Nije uspostavljen register rizika i nije donesena Strategija upravljanja rizicima.

Donesen je značajan broj internih akata kojima se uređuju poslovi iz nadležnosti. Donesen je i Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama Općine.⁸ Mape procesa kojima bi se definisali tokovi procesa, odgovorna lica i identifikovali rizici s mjerama za njihovo smanjenje su u izradi. Nisu doneseni interni akti kojima se uređuje korištenje sredstava reprezentacije i normativi potrošnje goriva. Pojedini akti, kao što je pravilnik o popisu imovine i obaveza nisu usklađeni s propisima koji su na snazi.

U pojedinim slučajevima interne kontrole nisu funkcionalne, što je rezultiralo pogrešnim iskazivanjima u finansijskim izvještajima i određenim neusklađenostima s propisima koji su na snazi (pri aktiviranju investicija u toku, knjigovodstvenom evidentiranju prodaje zemljišta, provođenju popisa, javnih nabavki i drugo).

Općina nije uspostavila register rizika i nije donesena Strategija upravljanja rizicima, a aktivnosti na izradi mapa procesa kojima se definišu tokovi procesa, odgovorna lica i identifikuju rizici s mjerama za njihovo smanjenje nisu okončane. Zbog toga konstatujemo da poduzete aktivnosti na nivou Općine nisu bile dovoljne kako bi se uspostavio i implementirao sistem finansijskog upravljanja i kontrole zasnovan na COSO modelu, koji bi spriječio pogrešna iskazivanja u finansijskim izvještajima i neusklađenosti s propisima koji su na snazi, što je i obaveza utvrđena Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH i Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH.

Preporuke:

- **Statut Općine uskladiti s odredbama Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH;**
- **sačiniti i objavljivati Registar budžetskih korisnika u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju i načinu vođenja registra budžetskih korisnika budžeta u FBiH;**
- **uspostaviti register rizika i vršiti kontinuiranu procjenu rizika, sačiniti mape procesa, donijeti nedostajuće interne akte a postojeće uskladiti s propisima koji su na snazi i dosljedno ih primjenjivati s ciljem uspostavljanja sistema internih kontrola, u skladu s Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru FBiH.**

Izjava o fiskalnoj odgovornosti Općine dostavljena je Ministarstvu finansija Županije. Izjava nije sačinjena na propisani način, a nije nam prezentovana ni fotokopija dokumentacije koja čini predmet o fiskalnoj odgovornosti za 2021. godinu. Zbog toga konstatujemo da nije sačinjena u skladu s članovima 2. i 6. Pravilnika o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti.

⁶ Od 1. 3. 2021. godine

⁷ „Sl. novine FBiH“, br. 30/14

⁸ Broj 02-11-1409/20 od 7. 12. 2020. godine

Budžetski korisnici nisu sačinili i dostavili izjave o fiskalnoj odgovornosti Službi za finansije, budžet i Trezor, koja treba da vrši njihovu provjeru u skladu s odredbama Pravilnika o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka:

- ***budžetski korisnici trebaju sačinjavati izjave o fiskalnoj odgovornosti na propisani način i dostavljati ih Službi za finansije koja treba vršiti njihovu provjeru, u skladu s Pravilnikom o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti.***

Interna revizija

Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH⁹ i Pravilnikom o kriterijima za uspostavljanje jedinica za internu reviziju u javnom sektoru u FBiH¹⁰ utvrđena je obaveza Općine da uspostavi jedinicu za internu reviziju. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sistematizovano je i popunjeno radno mjesto internog revizora u okviru Ureda općinskog načelnika. Nije prezentirano mišljenje Centralne harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva finansija na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u ovom dijelu. Donesen je Pravilnik o internoj reviziji, Strateški i godišnji plan rada interne revizije i sačinjen je Godišnji izvještaj interne revizije. Obavljena je revizija plaća i naknada koje nemaju karakter plaća, kao i dodjele tekućih i kapitalnih transfera.

S obzirom na to da na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji nije tražena i data saglasnost, da nije sistematizovano mjesto rukovodioca, da je sve poslove obavljao jedan interni revizor i da nije vršen nadzor nad njegovim angažmanom, interna revizija u Općini nije uspostavljena na način propisan Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru i provedbenim aktima.

Preporuka:

- ***uspostaviti jedinicu interne revizije u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH.***

Prevencija korupcije

Tokom revidirane godine nije bilo aktivnosti po pitanju prevencije korupcije. Općina nije sačinila Plan integriteta. U 2022. godini započete su aktivnosti na njegovoj izradi. U toku je izrada Akcionog plana za jačanje sistema za očuvanje integriteta Općine kojim se trebaju definisati aktivnosti koje za cilj imaju povećanje odgovornosti i transparentnosti rada Općine.

Preporuka:

- ***donijeti i implementirati Plan integriteta s ciljem smanjenja rizika nastanka korupcije i drugih nepravilnosti.***

5. PLANIRANJE, DONOŠENJE BUDŽETA I IZVJEŠTAVANJE

Vijeće je 15. 10. 2020. godine donijelo Odluku o privremenom finansiranju za period januar – mart 2021. godine, kojom je utvrđeno da će se privremeno finansiranje vršiti srazmjerno utrošenim sredstvima u istom razdoblju prethodne godine, a najviše do tromjesečnog prosjeka za prethodnu budžetsku godinu.

Vijeće je konstituisano 15. 1. 2021. godine, a Nacrt Budžeta Općine za 2021. razmatran je 3. 3. 2021. godine. Javna rasprava na Nacrt budžeta održana je 11. 3. 2021. godine.

Budžet Općine za 2021. i Odluku o izvršavanju Budžeta za 2021. Vijeće je usvojilo 26. 3. 2021. godine u iznosu od 11.918.650 KM. Izmjenama i dopunama Budžeta od 23. 9. 2021. uvećan je i usvojen u iznosu od 13.315.345 KM.

⁹ „Sl. novine FBiH“, br. 47/08 i 101/16

¹⁰ „Sl. novine FBiH“, br. 49/20

Drugim izmjenama i dopunama od 16. 12. 2021. Budžet je usvojen u iznosu od 13.528.430 KM, a planirani su prihodi od poreza (5.263.660 KM), neporezni prihodi (5.971.250 KM), tekući transferi (472.980 KM), kapitalni transferi (770.540 KM) i primici od prodaje stalnih sredstava (1.050.000 KM). U okviru rashoda i izdataka planirane su bruto plaće i naknade plaća, naknade troškova zaposlenih i doprinosi poslodavca (3.003.007 KM), izdaci za materijal i sitan inventar (1.577.710 KM), izdaci za kamate (26.600 KM), tekući transferi (3.824.432 KM), kapitalni transferi (1.530.300 KM) te kapitalni izdaci (3.566.381 KM).

Revizijom smo utvrdili da se pri izradi, donošenju i izvršavanju Budžeta nisu dosljedno primijenile odredbe Zakona o budžetima u FBiH:¹¹

- Dokument okvirnog budžeta za period 2021–2023. godina nije donesen, što nije u skladu s članom 18. Zakona o budžetima u FBiH;
- Instrukcija broj 2 je sačinjena i njome je utvrđen rok za dostavu finansijskih zahtjeva 18. 9. 2020. godine, a ne 15. 8. kako je to utvrđeno Zakonom o budžetima u FBiH. Nacrt budžeta je Vijeće utvrdilo tek u martu 2022. godine, zbog čega konstatujemo da se nisu poštovali rokovi izrade budžeta utvrđeni Zakonom;
- Nacrtom Budžeta ni Budžetom nisu planirani rashodi i izdaci po izvorima finansiranja, kako je utvrđeno članom 26. Zakona o budžetima u FBiH;
- Budžetom nije planirano pokriće deficitu iz ranijih godina, što je obaveza utvrđena članom 43. Zakona o budžetima u FBiH;
- Odbor za likvidnost nije imenovan, a služba za finansije nije sačinjavala planove novčanih tokova kojima se predviđa priliv i odliv sredstava na Jedinstveni račun trezora, koji su osnov za izvršavanje budžeta. Nisu sačinjavani ni operativni planovi. Navedeno nije u skladu s članovima 53. i 63. Zakona o budžetima u FBiH.
- Pri sačinjavanju Budžeta pojedini rashodi i izdaci nisu razvrstani na odgovarajućim pozicijama kontnog plana koji je dio Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.¹² Navedeno je imalo za posljedicu da oni nisu ni knjigovodstveno evidentirani, ni iskazani u finansijskim izvještajima na odgovarajućim pozicijama (dio tekućih transfera). Odlukom o izvršavanju Budžeta nije detaljno uređen način izvršavanja ovih rashoda, što nije u skladu s članom 7. Zakona o budžetima u FBiH.

Program rada načelnika nije sačinjen, a samim tim ni izvještaj o ostvarivanju politike jedinice lokalne samouprave i aktivnostima, iako je to predviđeno članom 15. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH.

Vijeće je 13. 5. 2022. godine usvojilo Izvještaj o izvršenju Budžeta Općine za 2021. godinu.

Općina nije donijela Dokument okvirnog budžeta za period 2021–2023. godine, nije planirano pokriće deficitu iz ranijih godina, a rashodi i izdaci nisu planirani po izvorima finansiranja niti iskazani na odgovarajućim pozicijama. Odlukom o izvršavanju budžeta nije detaljno uređen način njihovog izvršavanja, a nisu se poštovali ni rokovi izrade Budžeta. Nadležna služba nije sačinjavala planove novčanih tokova i operativne planove. Odbor za likvidnost nije imenovan. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH.

Preporuka:

- **donositi Dokument okvirnog budžeta, rashode i izdatke Budžetom planirati po izvorima finansiranja i na odgovarajućim pozicijama kontnog plana, te sačinjavati planove novčanih tokova i operativne planove u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH i Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.**

¹¹ „Sl. novine FBiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19

¹² „Sl. novine FBiH“, br. 60/14

6. KONSOLIDOVANI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Konsolidovane godišnje finansijske izvještaje za 2021. godinu Općina je sačinila i dostavila nadležnim organima i institucijama. Pojedinačni finansijski izvještaji sačinjeni su za Općinu kao jedinstveni organ uprave, Vijeće, Vatrogasno društvo, Općinsko javno pravobranilaštvo i Centar za socijalnu skrb Tomislavgrad.

Analiza iskaza (tekstualni dio) sačinjena je uz godišnje izvještaje Jedinstvenog općinskog organa. Ne sadrži potpune podatke, niti detaljna obrazloženja o izvršenju budžeta sa posebnim osrvtom na odstupanje ostvarenih od planiranih prihoda i primitaka, rashoda i izdataka, kao ni analizu stalnih sredstava. Zbog navedenog konstatujemo da ona nije sačinjena u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.¹³ Ostali budžetski korisnici Analizu iskaza (tekstualni dio) nisu ni sačinili.

Za Vatrogasno društvo finansijski izvještaji sačinjeni su za period 1. 1. – 31. 12. 2021. godine, s obzirom na to da nisu pravovremeno okončane aktivnosti utvrđene Odlukom o organizovanju i funkcionisanju zaštite od požara i vatrogastva iz 2019. godine. Nadležnim institucijama dostavljeni su deset dana nakon zakonski utvrđenog roka. Finansijski izvještaji Vatrogasnog društva nisu popunjeni preuzimanjem salda sa konta stanja iz Glavne knjige Trezora što nije u skladu s članom 23. Pravilnika o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

Budžetski korisnici nisu sačinjavali Analizu iskaza (tekstualni dio), a godišnji finansijski izvještaji Vatrogasnog društva nisu sačinjeni preuzimanjem salda sa konta stanja iz Glavne knjige Trezora kako je to propisano Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

Preporuka:

- **obrasce godišnjih finansijskih izvještaja popunjavati preuzimanjem salda sa konta iz Glavne knjige Trezora, te sačinjavati Analizu iskaza (tekstualni dio), kao sastavni dio konsolidovanog i pojedinačnih izvještaja budžetskih korisnika na način propisan Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.**

6.1 GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU BUDŽETA

6.1.1 Prihodi i primici

U Godišnjem izvještaju o izvršenju budžeta za 2021. godinu ukupno iskazani prihodi i primici iskazani su u iznosu od 13.570.853 KM. Strukturu prihoda čine: prihodi od poreza (5.450.429 KM), neporezni prihodi (6.049.666 KM), primljeni transferi (1.033.880 KM) i primici od prodaje stalnih sredstava (1.036.878 KM).

6.1.1.1 Prihodi od poreza

Prihodi od poreza se najvećim dijelom odnose na prihode od indirektnih poreza u iznosu od 4.218.871 KM i porez na dohodak u iznosu od 874.150 KM, koji se prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u FBiH, doznačavaju na depozitni račun Općine.

6.1.1.2 Neporezni prihodi

Neporezni prihodi iskazani su u iznosu od 6.049.666 KM, a čine ih: naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga (5.636.531 KM), prihodi od poduzetničke aktivnosti i imovine (412.765 KM) i novčane kazne (373 KM).

Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga najvećim dijelom se odnose na ostale budžetske naknade i takse (3.770.985 KM), komunalne naknade i takse (832.936 KM), prihode od pružanja javnih usluga (383.127 KM), naknade i takse po federalnim zakonima i drugim propisima (362.049 KM) i administrativne takse (126.991 KM).

¹³ "Sl. novine FBiH", br. 69/14, 14/15. 4/16, 19/18 i 3/21

Prihod ostvaren od uplaćene naknade za korištenje hidroakumulacionih objekata u iznosu od 2.734.237 KM i od naknade za korištenje građevinskog zemljišta (505.840 KM) su najveći prihodi u okviru ostalih budžetskih naknada i taksi.

Naknada za korištenje hidroakumulacionih objekata uređena je Zakonom o izdvajaju i usmjeravanju dijela prihoda preduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacionih objekata.¹⁴ Ovu naknadu uplaćuje privredno društvo HEP – proizvodnja d.o.o. Zagreb iz Republike Hrvatske. Općina ispostavlja fakture prema HEP – proizvodnja d.o.o. Zagreb, na osnovu dostavljenog izvještaja o količini proizvedene električne energije u obračunskom periodu i Sporazuma o plaćanju naknade za korištenje prostora odnosno korištenje hidroakumulacijskih objekata HE Orlovac od 30. 1. 2003. godine. HEP – Proizvodnja d.o.o. Zagreb ne plaća puni obračunati iznos, jer ne priznaje iznos raspodjele ove naknade između Općina Tomislavgrad i Livno, po kojem Općina vrši fakturisanje. Zaključkom Doma Naroda Parlamenta FBiH¹⁵, uređeno je da je Općina dužna prikupljenu naknadu, u iznosu od minimalno 50%, investirati u infrastrukturne projekte područja koja su oštećena hidroakumulacijom. Nije nam prezentirana dokumentacija koja potvrđuje u kojem dijelu se ova sredstva koriste za namjene definisane ovim Zaključkom. **Uplata ove naknade ne vrši se na depozitni račun Općine, nego na transakcijski račun, što nije u skladu sa članom 18. Zakona o trezoru u FBiH.**

Naknade za korištenje građevinskog zemljišta najvećim dijelom se odnose na uplate izvršene na osnovu ugovora o međusobnoj saradnji za korištenje vjetroelektrana i to: „Mesihovina“ sa JP „Elektroprivreda hrvatske zajednice Herceg Bosne“ d.d. Mostar i „Jelovača“ sa „F.L. WIND“ d.o.o. Tomislavgrad. Ovim ugovorima uređena je obaveza privrednih društava da Općini plaćaju naknadu u visini od 1% mjesечно prihoda za ukupno proizvedenu i prodanu električnu energiju, te jednokratnu naknadu za korištenje cesta.

Pored navedenih u okviru ove grupe prihoda iskazane su i naknada za korištenje državnih šuma (174.165 KM), naknada za uređenje gradskog građevinskog zemljišta (84.751 KM) i druge.

Komunalne naknade i takse iskazane su u iznosu od 832.935 KM, a najveći dio ovog iznosa odnosi se na općinske komunalne takse (638.038 KM) od čega su najznačajnije komunalne takse koje su pravna i fizička lica dužna plaćati za izgradnju građevinskih objekata. Ove naknade regulisane su Odlukom o općinskim komunalnim taksama,¹⁶ a najznačajnije su uplate naknade za pogodnost lokacije za izgradnju vjetroelektrana (601.134 KM).

Na komunalne takse uplaćene za istaknutu firmu odnosi se iznos od 156.378 KM. Ovu taksu utvrđuje i naplaćuje Porezna ispostava Tomislavgrad, a uređena je Odlukom o općinskim komunalnim taksama.

Prihodi od pružanja javnih usluga iskazani u iznosu od 383.127 KM ostvareni su po osnovu zakupa terminala (301.710 KM) i od vlastitih prihoda budžetskih korisnika (81.417 KM).

Visina naknade i način raspodjele prihoda ostvarenih po osnovu zakupa terminala utvrđeni su Odlukom o carinskom terminalu.¹⁷ Općina je sa Upravom za indirektno oporezivanje BiH (u daljem tekstu: Uprava) zaključila Ugovor o korištenju carinskog terminala i Sporazum o načinu korištenja carinskog terminala, prema kome od ukupne naplaćene naknade 70% pripada Općini, a 30% Upravi. Prostor carinskog terminala Općina je iznajmila od firme „Nevistić-commerce“ d.o.o. Tomislavgrad, sa kojim je Vijeće zaključilo ugovor. Prema odredbama ovog ugovora iz 2017. godine, Vijeće je obavezno plaćati mjesечnu zakupninu u iznosu od jedne polovine ostvarenih prihoda od naknade za korištenje Carinskog terminala, kao i jednu polovinu režijskih troškova zakupljenog poslovnog prostora (električna energija, voda, čistoća i grijanje i dr.) i troškove tekućeg održavanja zakupljenog prostora.

¹⁴ „Sl. novine FBiH“ br. 44/02 i 57/09

¹⁵ „Sl. novine FBiH“ br. 57/09

¹⁶ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 1/15

¹⁷ „Sl. glasnik BiH“, br. 11/16

Naknade i takse po federalnim i drugim propisima iskazane u iznosu od 362.049 KM ostvarene su po osnovu naplaćenih naknada i taksi iz oblasti premjera i kataстра (112.902 KM), cestovnih naknada (174.142 KM) i posebnih naknada od prirodnih i drugih nesreća (75.005 KM). Od priznatog prihoda posebnih naknada od prirodnih i drugih nesreća, prema izvještaju Službe Civilne zaštite, u tekućoj godini utrošeno je 32.326 KM. Neutrošeni dio ovog prihoda od 42.679 KM nije razgraničen, što je obaveza propisana članovima 48. i 78. Zakona o budžetima u FBiH i članom 56. Računovodstvenih politika za federalne budžetske korisnike i Trezor. Na namjenskom računu prikupljena, a neutrošena sredstva po osnovu ovih naknada iznose 349.429 KM. S obzirom na to da se ovi namjenski prihodi nisu razgraničavali u tekućem periodu, a ni u prethodnim godinama neraspoređeni višak prihoda nad rashodima ove godine više je iskazan najmanje za navedeni iznos.

Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine najvećim dijelom su prihodi ostvareni od koncesionih naknada (206.493 KM) od čega naplaćena koncesiona naknada za korištenje vjetroelektrana Mesihovina i Jelovača iznosi 184.163 KM. Prema B2 obrascu za raspodjelu prihoda, Općini je doznačen pripadajući dio prihoda ostvarenog po osnovu koncesionih naknada.

Prihodi od iznajmljivanja ostvareni su u iznosu od 204.160 KM od čega su najznačajniji prihodi od zakupa poljoprivrednog zemljišta (77.610 KM) i pašnjaka (52.231 KM).

Naknada za korištenje hidroakumulacionih objekata ne uplaćuje se na depozitni račun Općine, što nije u skladu sa Zakonom o trezoru u FBiH. Ova naknada, kao i posebna naknada od prirodnih i drugih nesreća, cestovne naknade i naknade i takse iz oblasti premjera, prihodi su koji se prikupljaju po posebnim propisima i čija je namjena unaprijed utvrđena. Općina nije uspostavila evidencije o njihovom namjenskom utrošku. Neutrošeni namjenski prihod u iznosu od najmanje 349.429 KM nije pravilno knjigovodstveno evidentiran, što ima za posljedicu da su kratkoročna vremenska razgraničenja manje iskazana, finansijski rezultat tekuće godine više iskazan za 42.679 KM, a neraspoređeni višak prihoda nad rashodima više za 349.429 KM.

Preporuke:

- **uspostaviti evidenciju o utrošku svih namjenskih prihoda prikupljenih po posebnim propisima, a neutrošena namjenska sredstva na kraju godine iskazati na poziciji kratkoročnih vremenskih razgraničenja, u skladu sa odredbama Zakona o budžetima FBiH;**
- **osigurati da se naplata naknade za korištenje hidroakumulacionih objekata vrši na depozitni račun Općine, u skladu sa Zakonom o trezoru u FBiH.**

6.1.1.3 Primljeni transferi i donacije

Primljeni transferi i donacije iskazani su u iznosu od (1.033.880 KM), a odnose se primljene tekuće (439.213 KM) i primljene kapitalne transfere (594.667 KM).

Primljeni tekući transferi najveći dijelom odnose na transfere primljene od Kantona za sufinansiranje troškova prijevoza učenika srednjih škola (176.209 KM), od FBiH za tekuće potrebe (125.000 KM) te Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Županije za isplatu naknada putem Javne ustanove Centra za socijalnu skrb (75.297 KM).

Primljeni kapitalni transferi najvećim dijelom odnose se na realizovani dio sredstava primljenih od Ministarstva finansija Županije za finansiranje izgradnje Dječjeg vrtića (227.546 KM), od Fonda za zaštitu okoliša (116.936 KM) i FBiH (88.520 KM) za izgradnju prečistača te od Republike Hrvatske za sanaciju fasade osnovne škole (75.189 KM).

Revizijom na bazi uzorka utvrdili smo da su sredstva utrošena namjenski, te da je neutrošeni dio primljenih transfera za posebne namjene na kraju godine iskazan na poziciji kratkoročnih razgraničenja, u skladu s okvirom finansijskog izvještavanja koji je u primjeni.

6.1.1.4 Primici od prodaje stalnih sredstava

Primici od prodaje stalnih sredstava iskazani su u iznosu od 1.036.878 KM i u potpunosti se odnose na primitke ostvarene prodajom zemljišta. Na osnovu raspisanog Javnog poziva, a putem javnog nadmetanja – licitacije uz prethodnu saglasnost Vijeća Općina je vršila prodaju neizgrađenog građevinskog zemljišta koje joj je u vlasništvu i posjedu. Postupak je provodila Komisija za provođenje postupka javnog nadmetanja, a prema Pravilniku o postupku javnog nadmetanja za raspolaganje nekretninama u vlasništvu FBiH, kantona, općina i gradova.¹⁸

6.1.2 Rashodi, izdaci i finansiranje

U konsolidovanom Godišnjem izvještaju o izvršenju budžeta za 2021. godinu rashodi i izdaci iskazani su u iznosu od 9.753.863 KM.

Njihovu strukturu čine: tekući transferi (3.376.598 KM), plaće i naknade troškova zaposlenih i doprinosi poslodavca (2.909.207 KM), izdaci za materijal i usluge (1.353.083 KM), kapitalni transferi (1.158.987 KM), izdaci za nabavku stalnih sredstava (797.284 KM), izdaci za otplate dugova (148.995 KM) i izdaci za kamate (9.709 KM).

6.1.2.1 Plaće i naknade troškova zaposlenih

Plaće i naknade troškova zaposlenih iskazane u iznosu 2.675.830 KM odnose se na bruto plaće i naknade plaća i naknade troškova zaposlenih.

Bruto plaće i naknade plaća iskazane su u iznosu od 2.222.639 KM, od čega se na Jedinstveni općinski organ odnosi iznos od 1.924.707 KM, a na ostale budžetske korisnike 297.932 KM (Centar za socijalnu skrb, Vijeće, Pravobranilaštvo i Vatrogasno društvo).

Obračun plaća i naknada plaća u Jedinstvenom općinskom organu, Vijeću, Pravobranilaštvu i Vatrogasnem društvu uređen je Pravilnikom o plaćama i naknadama u organima vlasti Općine Tomislavgrad,¹⁹ Odlukom o utvrđivanju platnih razreda i koeficijenata za plaće državnih službenika, namještenika i zaposlenika u organima uprave Općine Tomislavgrad²⁰ i Odlukom o utvrđivanju koeficijenta za plaće dužnosnika i savjetnika Općinskog načelnika Općine Tomislavgrad.²¹

Sporazumima²² između Načelnika i sindikalne organizacije utvrđeni su osnovica i bod za obračun plaće. Tako je za period od 1. 1. do 31. 8. 2021. godine osnovica iznosila 305 KM, a za period od 1. 9. do 31. 12. 2021. godine 315 KM. Vrijednost boda tokom 2021. godine je iznosila jedan. Međutim, osnovica i bod za obračun plaće nisu utvrđeni Odlukom o izvršenju Budžeta, što je obaveza utvrđena članom 5. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti FBiH.²³

Obračun plaća i naknada u Centru za socijalnu skrb vrši se u skladu sa Pravilnikom o radu Centra za socijalnu skrb Tomislavgrad.²⁴ Zaključkom od 5. 2. 2019. godine su utvrđeni osnovica za obračun plaće, u iznosu od 305 KM, i koeficijenti za obračun plaća.

Najviša plaća isplaćena je u Općini u neto iznosu od 2.885 KM sa minulim radom, a najniža u neto iznosu od 692 KM.

Ocenjivanje državnih službenika i namještenika izvršeno je u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima u tijelima državne službe u Hercegbosanskoj županiji²⁵ i Pravilnikom o ocenjivanju rada državnih službenika u tijelima državne službe u Hercegbosanskoj županiji.²⁶

¹⁸ „Sl. novine FBiH“, br. 17/14

¹⁹ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 1/19

²⁰ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 3/18

²¹ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 3/18

²² „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 1/19 i 7/21

²³ „Sl. novine FBiH“, br. 45/10, 111/12 i 20/17

²⁴ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br. 1/21

²⁵ „Narodne novine Hercegbosanske županije“, br. 1/14 i 5/16

²⁶ „Narodne novine Hercegbosanske županije“, br. 11/14

Naknade troškova zaposlenih iskazane su u iznosu od 453.191 KM, a odnose se na: naknadu za topli obrok (219.701 KM), naknadu za prevoz na posao i sa posla (104.808 KM), regres za godišnji odmor (51.915 KM), pomoć u slučaju smrti i teže bolesti (23.711 KM), jubilarne nagrade (20.418 KM), otpremnine zbog odlaska u penziju (18.728 KM) i pomoć u slučaju ostalih bolesti (13.910 KM). Od ukupno iskazanog iznosa na Jedinstveni općinski organ odnosi se iznos od 399.732 KM, a na ostale budžetske korisnike 53.459 KM

U odabranom uzorku za obračun i isplatu plaća, naknada za: topli obrok, prevoz na posao i s posla, regres i otpremnine (za april, septembar i decembar), nismo utvrdili nepravilnosti.

6.1.2.2 Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge

Izdaci za materijal i usluge iskazani su u iznosu od 1.353.083 KM, a odnose se na: ugovorene i druge posebne usluge (500.052 KM), komunikaciju i komunalne usluge (292.784 KM), unajmljivanje imovine, opreme i nematerijalne imovine (183.719 KM), izdatke za energiju (179.258 KM), tekuće održavanje (85.707 KM), nabavku materijala i sitnog inventara (56.395 KM) i druge. Najznačajniji iznos ovih izdataka evidentiran je kod Jedinstvenog općinskog organa (1.218.769 KM) i Vijeća (117.575 KM).

U okviru **ugovorenih i drugih posebnih usluga** najznačajniji iznosi odnose se na izdatke za: ugovorene usluge (186.553 KM), ostale nespomenute usluge i dadžbine (158.342 KM) i informiranje (69.062 KM). Izdaci za ugovorene usluge najvećim dijelom se odnose na naknade vijećnicima i komisijama Vijeća (84.343), naknade za rad u komisijama (73.781 KM) i ostale izdatke za druge samostalne djelatnosti (20.729 KM).

Naknade vijećnicima i komisijama Vijeća regulisane su Odlukom o visini naknade vijećnicima, članovima stalnih i povremenih radnih tijela Vijeća. Odlukom je utvrđeno pravo na naknadu za rad u Vijeću (paušal) za vijećnike u iznosu od 200 KM. Pored toga, vijećnicima za prisustvo na sjednici pripada naknada od 100 KM koja se ne isplaćuje u slučaju da pojedini vijećnik nije prisustvovao sjednici. Za rad u komisijama Vijeća članovima pripada naknada u visini od 30 KM po sjednici. U 2021. godini održano je ukupno devet sjednica Vijeća. U odabranom uzroku naknade su se obračunavale i isplaćivale u skladu s navedenom Odlukom.

U okviru izdataka za naknade za rad u komisijama iskazane su isplate neto naknada članovima komisija u iznosu od 73.781 KM. Komisije su formirane rješenjima načelnika i u njima su angažovani zaposlenici i vanjski saradnici. Najznačajniji dio odnosi se na naknade za rad komisija za: utvrđivanje porezne osnovice (18.200 KM), tehnički pregled (17.090 KM) i usklađenost sa prostornim planom (10.227 KM).

Utvrđili smo da je za rad u komisijama zaposlenicima Općine izvršena isplata u neto iznosu od najmanje 14.768 KM. **Obračun naknada zaposlenicima koji su angažovani kao članovi komisija nije imao tretman prihoda od nesamostalne djelatnosti, kako je propisano Zakonom o porezu na dohodak²⁷ i Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak,²⁸ kao i Zakonom o doprinosima²⁹ i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.³⁰**

Preporuka:

- **poreze i doprinose na naknade za rad zaposlenika u komisijama obračunavati kao oporezivi prihod od nesamostalne djelatnosti, u skladu s važećim propisima.**

U okviru ostalih izdataka za druge samostalne djelatnosti (20.729 KM) u najvećom mjeri se evidentiraju izdaci po osnovu ugovora za privremene i povremene poslove. Utvrđili smo da je po osnovu ugovora ove vrste za usluge vršenja nadzora nad izvođenjem radova izvršena isplata u neto iznosu od 12.000 KM, od čega se 9.750 KM odnosi su neto isplate zaposlenicima Općine.

²⁷ „Sl. novine FBiH“, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13, 65/13

²⁸ „Sl. novine FBiH“, br. 67/08, 4/10, 86/10, 10/11, 53/11, 20/12, 27/13, 71/13, 90/13, 45/14, 52/16, 59/16, 38/17, 3/18 i 30/18, 21/20, 48/21 i 77/21

²⁹ „Sl. novine FBiH“, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18, 99/19 i 4/21

³⁰ „Sl. novine FBiH“, br. 64/08, 81/08, 98/15, 6/17, 38/17

Zaključivanje ugovora o privremenim i povremenim poslovima nije utvrđeno u kolektivnom ugovoru ili pravilnikom o radu, kako je to propisano članom 166. Zakona o radu. Također, zaposlenici Općine su ugovorene poslove obavljali za vrijeme radnog vremena što smatramo neopravdanim.

U okviru izdataka za komunikaciju i komunalne usluge najznačajniji izdatak se odnosi na zimsko održavanje cesta (204.163 KM). Za usluge zimskog održavanja cesta i za nabavku posipnog materijala provode se postupci javnih nabavki. Najznačajniji iznosi evidentirani za usluge zimskog održavanja cesta odnose se na fakture ispostavljene na osnovu ugovora zaključenih sa dobavljačima: „Javno komunalno preduzeće.“ d.o.o. Tomislavgrad (60.281 KM), „Ćićko Commerce“ d.o.o. Tomislavgrad (49.633 KM) i „RO-KUT“ d.o.o. Tomislavgrad (26.670 KM). Od ukupno fakturiranog iznosa „Javno komunalno preduzeće.“ d.o.o. Tomislavgrad (60.281 KM) iznos od 22.765 KM se odnosi na rad strojeva i radnika na održavanju cesta i ulica, dok se ostatak iznosa odnosi na dežurstvo vozila i vozača te ophodnju cesta. Nadzor na izvođenjem ovih usluga vrše koordinatori za određena područja koje rješenjima imenuje načelnik. Posipni materijal za zimsko održavanje je nabavljen od dobavljača „Separacija Gabrić“ d.o.o. Tomislavgrad u iznosu od 60.087 KM, a na osnovu ugovora zaključenih nakon provedenih postupaka javnih nabavki. Ugovoren je da dobavljač dostavlja posipni materijal na lokacije u skladu sa zahtjevom koordinatora za određeno područje. Koordinator vrši nadzor nad realizacijom ovih usluga i svojim potpisom potvrđuje da je fakturisanje izvršeno u skladu s ugovorom.

U okviru izdataka za zakup imovine, opreme i nematerijalne imovine najznačajniji iznos odnosi se na izdatke za najam carinskog terminala (180.595 KM). Prostor carinskog terminala iznajmljen je od firme „Nevistić-commerce“ d.o.o. Tomislavgrad, sa kojim je Vijeće zaključilo ugovor. Prema odredbama ovog ugovora Vijeće je obavezno plaćati mjesecnu zakupninu u iznosu od jedne polovine ostvarenih prihoda od naknade za korištenje Carinskog terminala, a režijske troškove poslovnog prostora (električna energija, voda, čistoća i grijanje i drugi) kao i troškove njegovog tekućeg održavanja snose ugovarači u jednakom omjeru. Općina se obraćala zakupodavcu sa zahtjevom za izmjenu visine naknade za carinski terminal, koji nije prihvatio predloženu visinu naknade. Evidentirani su izdaci po fakturama Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 101.209 KM i po fakturama „Nevistić-commerce“ d.o.o. Tomislavgrad u iznosu od 79.385 KM.

Izdaci za tekuće održavanje iskazani su u iznosu od 85.707 KM što je za 11.007 KM više od budžetom planiranog iznosa (74.700 KM). Ovi izdaci više su iskazani jer je fakturna dobavljača „Marel electric“ d.o.o. Tomislavgrad u iznosu od 17.544 KM kojom je fakturisan najam dekorativnih elemenata za blagdane evidentiran na ovoj poziciji, a ne na poziciji na kojoj su ovi izdaci planirani. Navedeno je imalo za posljedicu da su ovi izdaci više iskazani u odnosu na iznos odobren Budžetom za 2021. godinu.

6.1.2.3 Tekući transferi i drugi tekući rashodi

Tekući transferi i drugi tekući rashodi iskazani su u iznosu od 3.376.598 KM. Njihova struktura je: transferi drugim nivoima vlasti (1.317.779 KM), transferi pojedincima (926.026 KM), transferi neprofitnim organizacijama (364.778 KM), subvencije javnim preduzećima (347.606 KM), subvencije privatnim preduzećima (299.623 KM) i drugi tekući rashodi (120.786 KM). Od ukupno iskazanog iznosa 3.074.860 KM je realizovano u Jedinstvenom općinskom organu, a preostali dio putem Centra za socijalnu skrb. Odlukom o izvršavanju Budžeta propisano je da će se sredstva za transfere u kulturi, sportu i školstvu, transferi udruženjima te transferi za finansiranje javnih preduzeća i javnih ustanova realizovati prema odobrenom Budžetu, programu rada i utvrđenim procedurama finansiranja.

Na poziciji transfera drugim nivoima vlasti najvećim dijelom iskazani su transferi za oblast školstva (636.285 KM), sporta (321.053 KM) i kulture (250.968 KM).

U okviru transfera za školstvo iskazani su izdaci za finansiranje materijalnih troškova škola (253.137 KM) kao i izdaci za finansiranja rada Dječjeg vrtića (275.500 KM) i Centra za odgoj i obrazovanje „Nova nada“ (44.950 KM).

Transfer za sport iskazan je u iznosu od 321.053 KM. Odlukom o finansiranju javnih potreba sporta Općine³¹ uređeno je finansiranje potreba u oblasti sporta, za koje se osiguravaju sredstva u Budžetu, te kriteriji i uslovi na osnovu kojih Općina donosi godišnji program finansiranja sporta. Javne potrebe u oblasti sporta realizuju se kroz programska područja utvrđena ovom Odlukom. Za svako programsko područje propisani su kriteriji. Finansiranje u oblasti sporta uređeno je i internim pravilnicima: o uslovima i kriterijima za finansiranje sportskih udruženja, za finansiranje prijevoza sportaša na službena takmičenja, o korištenju sportskih objekata u vlasništvu Općine i o organiziranju sportskih priredbi na području općine. Program javnih potreba u sportu Općine za 2021. godinu načelnik je donio 25. 1. 2021. godine. Programom su definisana programska područja koja će se finansirati (trening i takmičenje sportaša, troškovi školskih takmičenja, ostali troškovi finansiranja sporta i obaveze iz prethodne godine), korisnici i visina sredstava odobrenih za finansiranje. Iznosi utvrđeni Programom uvršteni su u Budžet Općine.

Najveći dio sredstava namijenjen je za finansiranje programskog područja „trening i takmičenje sportaša“ koje obuhvata finansiranje sportskih klubova i korištenje sportskih objekata. Najznačajniji korisnici sredstva su: HNK Tomislav (104.304 KM) i HKK Tomislav (16.688 KM). **Budući da su korisnici ovih sredstava neprofitne organizacije, a ne drugi nivoi vlasti, navedeni izdaci nisu iskazani na propisanoj poziciji, u skladu s Analitičkim kontnim planom za budžet i budžetske korisnike u FBiH.**

Namjenski utrošak korisnici sredstava - klubovi pravduju na kraju godine finansijskim izvještajem za period cijele godinu, sa računima i izvodima kojim dokumentuju realizovani utrošak. Sa korisnicima nisu zaključeni ugovori kojim bi se uredila međusobna prava i obaveze.

Transfer za kulturu iskazan je u iznosu od 250.968 KM, a najveći dio odobrenih sredstava odnosi se na sufinansiranje troškova plaća i rada JU Kulturno informativni centar Tomislavgrad (182.000 KM).

Transferi pojedincima iskazani su u iznosu od 926.026 KM, a najveći dio odnosi se na transfer za prijevoz učenika (379.650 KM), Centra za socijalnu skrb (301.738 KM), stipendije (90.200 KM) i jednokratne novčane pomoći za novorođenu djecu (84.700 KM).

Transferi realizovani putem Centra za socijalnu skrb najvećim dijelom odnose se na sufinansiranje troškova smještaja socijalno ugroženih kategorija stanovništva u ustanove (225.771 KM), zdravstveno osiguranje socijalno ugroženih osoba (54.863 KM) i jednokratne novčane pomoći (12.059 KM). Za dodjelu stipendija raspisan je javni poziv, a Odlukom o studentskim stipendijama³² utvrđeni su uslovi, postupak i kriteriji za dodjelu te prava i obaveze korisnika. Dodjela jednokratne pomoći za novorođenu djecu uređena je Odlukom Vijeća.³³

U okviru **transfера neprofitnim organizacijama** iskazana su odobrena sredstva sportskim klubovima za troškove prijevoza (92.623 KM), za finansiranje Staračkog doma (64.350 KM) i Crvenog križa (19.000 KM). Transferi udruženjima iskazani su u iznosu od 98.607 KM i najvećim dijelom se odnose se na transfere nevladinim udruženjima (51.000 KM) i udruženjima domovinskog rata (28.839 KM). Sa korisnicima nisu zaključeni ugovori o međusobnim pravima i obvezama, a pravdanje sredstava vrši se kroz godišnje izvještaje o utrošku.

Subvencije javnim preduzećima iskazane su u iznosu od 347.606 KM, a odnose se na sredstva odobrena korisnicima utvrđenim Budžetom. Javnom komunalnom preduzeću d.o.o. Tomislavgrad odobrena su sredstva u visini od 130.000 KM, za finansiranje rada i otplate kredita. Dio ovog transfera namijenjenog za plaćanje rate kredita se ne doznačava preduzeću nego Općina direktno vrši otplatu anuiteta. Na ovoj poziciji planirana su i odobrena sredstva za otplatu anuiteta kredita Javnog preduzeća za zbrinjavanje i upravljanje otpadom Pakline d.o.o. Tomislavgrad u iznosu od 24.801 KM. JP Radio Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad (150.000 KM) i Radio televiziji Herceg Bosna d.o.o. Mostar (42.805 KM) sredstva se odobravaju i doznačavaju u mjesечnim tranšama. Javna preduzeća na godišnjem nivou dostavljaju izvještaj o namjenskom utrošku odobrenih sredstava iz Budžeta Općine.

³¹ od 4. 5. 2006. godine

³² „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br.12/11 i 14/19

³³ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br.1/14, 3/14, 4/17, 4/19 i 2/21

Subvencije privatnim preduzećima iskazane su u iznosu od 299.623 KM. U okviru ovog iznosa iskazana su odobrena sredstva za sufinansiranje veterinarskih usluga, proljetne i jesenje sjetve ali i sufinansiranje u kupovini zemljišta privatne firme u industrijskoj zoni Vučilov Brig. Na ovoj poziciji iskazan je povrat sredstava preduzeću Metus d.o.o. Tomislavgrad u iznosu od 137.953 KM, na ime subvencije za izgradnju proizvodnog pogona, a što je uređeno Općinskom odlukom iz 2015. godine.

Drugi tekući rashodi odnose se izvršenje sudskih presuda i rješenja o izvršenju (90.703 KM) i na povrate više ili pogrešno uplaćenih sredstava (30.083 KM).

Sa korisnicima sredstva kojima se sredstva dodjeljuju u redovnim mjesечnim tranšama nisu zaključeni ugovori kojima bi se utvrdila međusobne prava i obaveze, ali na osnovu uvida u odabrani uzorak konstatujemo da su dostavili izvještaj o namjenskom utrošku doznačenih sredstava, što je u skladu s članom 57. Zakona o budžetima u FBiH. Transfer za sport u iznosu od 321.053 KM je umjesto na poziciji transfera za neprofitne organizacije planiran i iskazan na poziciji transfera drugim nivoima vlasti, zbog čega ovi izdaci nisu iskazani na propisanoj poziciji, u skladu s Analitičkim kontnim planom za budžet i budžetske korisnike u FBiH i nije dosljedno primijenjen kontni plan koji je dio Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH. Preporuka za navedeno data je u tački 5. Izvještaja.

6.1.2.4 Kapitalni transferi

Kapitalni transferi iskazani su u iznosu od 1.158.987 KM, a odnose se na kapitalne transfere neprofitnim organizacijama (978.381 KM) i javnim preduzećima (180.606 KM).

Najveći dio kapitalnih transfera neprofitnim organizacijama odnosi se na ulaganja u izgradnju i rekonstrukciju Dječjeg vrtića (466.456 KM), škola (304.417 KM) i izgradnju fudbalskog igrališta (37.092 KM). Članom 39. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH propisano je da kapitalni transferi predstavljaju bespovratna davanja u svrhu nabavke kapitalne imovine. Sredstva planirana na ovoj poziciji nisu realizirana na taj način budući da je proceduru odabira najpovoljnijih dobavljača za realizaciju projekata provodila Općina, a izdaci su evidentirani na osnovu faktura koje glase na Općinu. Nije prezentirana dokumentacija da je izvršen prenos ovih ulaganja na krajnje korisnike i da su oni kod sebe izvršili povećanje vrijednosti stalnih sredstava. Revizijom smo utvrdili da su na ovoj poziciji u iznosu od 37.091 KM evidentirani izdaci iz 2020. godine koji se odnose na radove na izgradnji pomoćnog stadiona s umjetnom travom, što nije u skladu s modificiranim računovodstvenim načelom nastanka događaja po kome se rashodi i izdaci priznaju na osnovu nastanka poslovnog događaja i u izvještajnom periodu na koji se odnose nezavisno o plaćanju.

Dio kapitalnih transfera (65.362 KM) odnosi se na sufinansiranje akcija po mjesnim zajednicama, za izgradnju javne rasvjete, obnovu objekata za rekreaciju, asfaltiranje i drugo. Sredstva su odobrena zaključcima načelnika, a na osnovu prethodno podnesenog zahtjeva korisnika, kao na primjer izgradnja rasvjete u zaseoku Sulića Brijeg, u Borčanima, obnova objekta u Brišniku i drugo. Korisnici su po završetku projekta prvdali namjenski utrošak sredstava, a što im je bila obaveza utvrđena Zaključkom.

Kapitalni transferi javnim preduzećima iskazani su u iznosu od 180.606 KM. Najvećim dijelom se odnose na odobrena sredstva Javnom komunalnom preduzeću Tomislavgrad za sufinansiranje troškova ugradnje vodomjera na svim priključnim mjestima vodovoda Josipa Jovića (88.130 KM) i za nabavku kamiona (80.000 KM). Za sredstva odobrena za nabavku kamiona za prikupljanje otpada do okončanja revizije nije dostavljen izvještaj o namjenskom utrošku.

Kapitalni transferi u iznosu od najmanje 807.965 KM (ulaganja u izgradnju i rekonstrukciju Dječjeg vrtića, ulaganja u rekonstrukciju škola i izgradnju fudbalskog igrališta) realizovani su na način da je proceduru odabira najpovoljnijih dobavljača provodila Općina, a rashodi i izdaci po ovom osnovu evidentirani su na osnovu faktura koje glase na Općinu. S krajnjim korisnicima sredstava ugovorima nije definisan način knjigovodstvenog evidentiranja ovih ulaganja, odnosno obaveza povećanja vrijednosti stalnih sredstava u njihovim poslovnim knjigama. Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH kapitalni transferi su definisani su kao bespovratna davanja u svrhu nabavke kapitalne imovine. Međutim, kao što je navedeno, nisu prezentirani dokazi da je izvršena primopredaja ovih sredstava i da su izvršena ulaganja evidentirana kod krajnjih korisnika kao uvećanje kapitalne imovine.

Za kapitalne transfere mjesnim zajednicama u iznosu od 65.362 KM nisu utvrđeni kriteriji za odabir korisnika.

Preporuka:

- **utvrditi kriterije za raspodjelu kapitalnih transfera mjesnim zajednicama, te ugovorima s korisnicima sredstava urediti međusobna prava i obaveze, uključujući obavezu povećanja knjigovodstvene vrijednosti njihove kapitalne imovine.**

6.1.2.5 Izdaci za nabavku stalnih sredstava

Izdaci za nabavku stalnih sredstava iskazani su u iznosu od 797.284 KM i u potpunosti se odnose na Jedinstveni općinski organ. Strukturu ovih izdataka čine: rekonstrukcija i investicijsko održavanje (353.803 KM), nabavka građevina (277.447 KM), nabavka opreme (81.098 KM), nabavka stalnih sredstava u obliku prava (58.085 KM) i nabavka zemljišta (26.851 KM).

U okviru izdataka za rekonstrukciju i investicijsko održavanje najznačajniji dio odnosi se na rekonstrukciju cesta i mostova i to: sanaciju gradskih i lokalnih cesta (170.220 KM), proširenje puta Gudelji – Crkvice (73.147 KM), sanacija nogostupa (56.002 KM) i na izradu horizontalne prometne signalizacije (33.579 KM).

Izdaci za nabavku građevina odnose se na ulaganje u vodovodnu i kanalizacionu mrežu (156.827 KM) i ulaganje u ceste (120.621 KM). Ulaganje u vodovodnu i kanalizacionu mrežu dijelom se odnosi na izgradnju prečistača. Ova ulaganja finansiraju se najvećim dijelom iz kreditnih sredstava u okviru WATSAN projekta, a za vrijednost ulaganja, vrši se povećanje nabavne vrijednosti stalnih sredstava (u pripremi). Međutim, **u 2021. godini dio druge privremene situacije koji je finansiran iz namjenskih sredstava Fonda za zaštitu okoliša nije knjigovodstveno evidentiran kao izdak, te su izdaci u Godišnjem izvještaju o izvršenju budžeta manje iskazani za 116.939 KM.**

6.1.2.6 Izdaci za otplatu dugova

Izdaci za otplatu dugova iskazani su u iznosu od 148.995 KM. Odnose se na dospjele glavnice po kreditu Evropske investicijske banke za projekat „Vodoopskrba i sanitacija u FBiH“ i supsidijarnog finansijskog sporazuma između Vlade FBiH i Općine za Projekt urbane infrastrukture. Ovi izdaci su manje planirani i iskazani za 19.923 KM, koliko iznose rate kredita koje su dospjele u 2021. godini, po Ugovoru o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture (IDA – 2148), a koje su planirane i iskazane na poziciji tekućih transfera.

6.1.3 Finansijski rezultat

U finansijskim izvještajima za 2021. godinu iskazan je finansijski rezultat kako slijedi:

R. br.	Opis	Budžet za 2021 godinu	Ostvareno u 2021. godini	Ostvareno u 2020. godini	Index (4/3)x100
1	2	3	4	5	6
I	PRIHODI	12.478.430	12.533.975	10.157.958	100
I.1.	Prihodi od poreza	5.263.660	5.450.429	4.442.872	104
I.2.	Neporezni prihodi	5.971.250	6.049.666	4.310.512	101
I.3.	Primljeni transferi	1.243.520	1.033.880	1.404.574	83
II	RASHODI	9.962.049	8.807.584	7.994.294	88
II.1.	Tekući rashodi	4.580.717	4.262.290	3.894.286	
II.2.	Tekući transferi	3.746.832	3.376.598	3.386.278	90
II.3.	Kapitalni transferi	1.530.300	1.158.987	694.668	76
II.4.	Izdaci za kamate	26.600	9.709	19.062	37
II.5.	Tekuća budžetska rezerva	77.600			
III	TEKUĆI SUFICIT (TEKUĆI DEFICIT) I – II	2.516.381	3.726.391	2.163.664	148
IV	NETO NABAVKA STAL. SREDST. (IV.2. – IV.1.)	2.366.381	(239.594)	1.444.731	(10)
IV.1.	Primici od prodaje stalnih sredstava	1.050.000	1.036.878	402.380	99
IV.2.	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	3.416.381	797.284	1.847.111	23

V	UKUPAN SUFICIT (UKUPAN DEFICIT) III – IV	150.000	3.965.985	718.933	2.644
VI	NETO POVEĆANJE FIN. IMOVINE (VI.1. – VI.2.)	0	0	0	0
VI.1.	Primici od finansijske imovine	0	0	0	0
VI.2.	Izdaci za finansijsku imovinu	0	0	0	0
VII	NETO OTPLATE DUGOVA (VII.1. - VII.2.)	(150.000)	(148.995)	(148.951)	99
VII.1.	Primici od zaduživanja	0	0	0	0
VII.2.	Izdaci za otplate dugova	150.000	148.995	148.951	99
VIII	UKUPAN FINANSIJSKI REZULTAT (V + VI + VII)	0	3.816.990	569.982	

Podaci iz bilansa stanja:

Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima	3.929.718		
Neraspoređeni višak rashoda nad prihodima		1.315.348	

Iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 3.816.990 KM, s obzirom na to da su, pored ostvarenog ukupnog suficita, iskazani izdaci za otplate dugova u iznosu od 148.995 KM.

Revizijom smo utvrdili da su izdaci u vodovodnu i kanalizacionu mrežu manje iskazani za iznos od 116.936 KM, a rashodi više iskazani za iznos od 37.091 KM. Također i prihodi su više iskazani za najmanje 42.679 KM, s obzirom na to da je namjenski prihod priznat iako nije utrošen. **Zbog navedenog je finansijski rezultat perioda više iskazan za 122.524 KM.**

U Bilansu stanja na 31. 12. 2021. godine iskazan je neraspoređeni višak prihoda nad rashodima u iznosu od 3.929.718 KM, što je za 5.245.066 KM više u odnosu na stanje prethodne godine (na 31. 12. 2020. godine iskazan je višak rashoda nad prihodima u iznosu od 1.315.348 KM).

Naime, pored toga što je ova pozicija uvećana za ostvareni finansijski rezultat perioda (3.816.990 KM), provedena su i određenja knjiženja na teret konta 591 – Neraspoređeni višak prihoda i rashoda u ukupnom iznosu od 1.428.076 KM.

Uvidom u dnevničke knjiženja utvrdili smo da je prodaja zemljišta (1.400.491 KM) knjigovodstveno evidentirana preko konta viška prihoda i rashoda, a istovremeno su preko ovog konta zatvorena i konta primitaka od prodaje od zemljišta, što je dovelo do njegovog netačnog iskazivanja (tačka 6.1.1.4 Izvještaja). Navedeno nije u skladu sa odredbama Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne budžetske korisnike i Trezor.

Također, neraspoređeni višak prihoda nad rashodima precijenjen je i za iznos od najmanje 349.429 KM, s obzirom na to da se u tekućem i prethodnim periodima nije razgraničavao namjenski prihod po osnovu naknade za spašavanje i zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

Finansijski rezultat tekuće godine više je iskazan za 122.524 KM s obzirom na to da dio rashoda i izdataka nije priznat u periodu na koji se odnosi i da su kao prihod perioda priznati namjenski prihodi koji nisu utrošeni. Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima u Bilansu stanja precijenjen je za najmanje 1.857.350 KM s obzirom na to da je finansijski rezultat tekućeg perioda više iskazan za 122.524 KM i da se knjigovodstveno evidentiranje prodaje zemljišta i namjenskih prihoda u ukupnom iznosu od najmanje 1.734.826 KM nije vršilo u skladu s odredbama Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne budžetske korisnike i Trezor.

Preporuka:

- izvršiti analizu iskazanog neraspoređenog viška prihoda nad rashodima i u skladu sa utvrđenim izvršiti korektivna knjiženja, s ciljem tačnog iskazivanja u finansijskim izvještajima.

6.2 BILANS STANJA

6.2.1 Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja

Novčana sredstva u konsolidovanom izvještaju iskazana su u iznosu od 7.083.602 KM. Depozitni račun otvoren je kod UniCredit bank d.d. Mostar. Stanje novčanih sredstava na transakcijskim računima iznosi 7.098.639 KM, a čine ga novčana sredstva na glavnom transakcijskom računu (1.155.602 KM), računu Javne ustanove Centra za socijalni skrb (12.138 KM) i stanja na ostalih devet računa (5.930.899 KM). Iskazana stanja usaglašena su sa izvodima banaka na 31. 12. 2021. godine. Na ovoj poziciji iskazana su i novčana sredstva prijavljena u stečajnu masu kod Hercegovačke banke d.d. Mostar u likvidaciji, u iznosu od 11.897 KM. **Novčana sredstva manje su iskazana za 15.037 KM s obzirom na to da je na ovoj poziciji iskazana obaveza za uplaćeni garantni iznos koji se treba vratiti ponuđačima, što nije u skladu s Računovodstvenim federalnim politikama za budžetske korisnike i Trezor.**

Kratkoročna potraživanja iskazana su u iznosu od 6.714.837 KM i čine ih: ostala potraživanja (6.232.087 KM), potraživanja od fizičkih osoba (447.745 KM) i potraživanja od pravnih osoba (35.005 KM). Od ukupno iskazanih potraživanja dio od 6.704.675 KM su potraživanja Jedinstvenog općinskog organa, a preostali dio odnosi se na potraživanja Javne ustanove Centar za socijalnu skrb.

Sumnjiva i sporna potraživanja (6.053.976 KM) čine najveći dio ostalih potraživanja. Potraživanja starija od šest mjeseci, odnosno ona za koja je rok za naplatu istekao, su preknjižena na poziciju sumnjivih i spornih potraživanja. Najznačajniji dio (5.736.549 KM) odnosi se na potraživanje od pravnog lica HEP proizvodnja d.o.o. Zagreb, iz perioda od 2009. godine do juna 2021. godine. Dio u iznosu od 2.407.720 KM je 2012. godine utužen, a postupak se vodi na Trgovačkom sudu u Zagrebu. Prema prezentovanoj dokumentaciji, iskazani dug je posljedica nepriznavanja dijela fakturisanog iznosa naknade za korištenje prostora HE Orlovac. Naime, tokom 2010. godine HEP proizvodnja d.o.o. Zagreb je izmijenila Odluku kojom se utvrđuje i raspoređuje naknada između Općina Livno i Tomislavgrad, a Vijeće Zaključkom od 11. 10. 2010. godine, ovu Odluku ocijenilo neprihvatljivom za Općinu Tomislavgrad. Značajan dio ostalih sumnjivih i spornih je utužen (na primjer potraživanja za komunalnu naknadu 94.590 KM). Međutim potraživanja od Općine Kupres (31.225 KM) i drugih subjekata (21.997 KM) iz 2012. i ranijih godina nisu utužena, a iskazano potraživanje prema JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar (58.160 KM) je osporeno sudskom presudom. Godišnjim popisom je konstatovano da se ova potraživanja, zbog zastare otpisu. **Navedeno ukazuje na to da za potraživanja u iznosu od najmanje 111.382 KM nisu blagovremeno poduzete aktivnosti na naplati, a nisu okončane ni aktivnosti na njihovom otpisu, u skladu sa članom 46. Zakona o budžetima u FBiH.**

Potraživanja od fizičkih lica u Glavnoj knjizi iskazana su u iznosu od 447.745 KM, na analitičkom kontu kartice u iznosu od 451.263 KM. Uglavnom se odnose na potraživanja za zakup i prodaju zemljišta, a dio je iskazan po osnovu izdatih rješenja u ranijem periodu Službe za geodetske poslove, imovinsko – pravne poslove i katastar nekretnina (za dodjelu i uređenje građevinskog zemljišta). Uvidom u uzorak utvrđeno je da su pojedina potraživanja naplaćena, a uplata nije knjigovodstveno evidentirana kao smanjenje potraživanja. **Ova potraživanja u najvećoj mjeri odnose se na potraživanja iz ranijih godina, nije izvršeno usaglašavanje stanja s kupcima, nije vršena ocjena njihove naplativosti, niti su preknjižena na sumnjiva i sporna, zbog čega ih ne možemo potvrditi.**

Potraživanja od pravnih lica u Glavnoj knjizi iskazana u iznosu od 35.004 KM. Kod pojedinih kupaca iskazan je potražni saldo. Navedeno je dijelom posljedica neblagovremenog i nepotpunog knjiženja poslovnih promjena, što nije u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne budžetske korisnike i Trezor. **Popisom je utvrđeno da potraživanja od pravnih lica iznose 152.489 KM. Zbog navedenog, konstatujemo da nije izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog i stvarnog stanja, te da su ova potraživanja potcijenjena najmanje za 117.485 KM.**

U skladu sa članom 23. Zakona o računovodstvu u FBiH kupcima su dostavljeni izvodi otvorenih stavki. Potvrdoma kupaca dio potraživanja je osporen zbog zastare, a dio zbog uplate. Za osporena potraživanja, nije izvršeno usaglašavanje stanja na 31. 12. 2021. godine u Glavnoj knjizi.

Naplata komunalne naknade uređena je Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o komunalnoj naknadi³⁴, a visina naknade Odlukom o visini naknade.³⁵ Utvrđili smo da do kraja revidirane godine nisu sačinjena nova rješenja za naplatu komunalne naknade, a samim tim ni potraživanja za komunalnu naknadu nisu iskazana u periodu 2019., 2020. i 2021. godine, a efekte na finansijske izvještaje ne možemo procijeniti.

S obzirom na navedeno konstatujemo da potraživanja od pravnih i fizičkih lica ne možemo potvrditi, a evidencije Općine ne daju tačne podatke, što nije u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Kratkoročni plasmani iskazani u iznosu od 42.000 KM odnose na potraživanja po datim kreditima u ranijim periodima preduzećima TG Gradina d.o.o. Tomislavgrad (25.000 KM) i GIM d.o.o. Tomislavgrad. (17.000 KM). Prema prezentovanoj dokumentaciji ova potraživanja su utužena u ranijim periodima, sa presudama u korist Općine. Međutim, rješenjima Općinskog suda u Livnu iz 2009. i 2013. godine izvršni postupci su obustavljeni, nije dat prijedlog za njihov otpis u skladu sa članom 46. Zakonom o budžetima FBiH.

Kratkoročna potraživanja u Bilansu stanja manje su iskazana za 117.485 KM dijelom zbog nepotpuno provedenih knjiženja iskazanih preplata. Nismo potvrđili ni potraživanja i plasmane u iznosu od najmanje 601.127 KM, jer je za dio nastupila zastara i ocijenjeni su kao nenaplativi (153.382 KM) a za dio nisu blagovremeno pokrenute aktivnosti naplate (447.745 KM). Nije vršeno usaglašavanje stanja potraživanja sa kupcima, a potraživanja po osnovu komunalne naknade nisu knjigovodstveno evidentirana. Zbog navedenog Bilans stanja ne daje tačan prikaz kratkoročnih potraživanja i razgraničenja, a efekti ne možemo mjeriti.

Preporuka:

- *izvršiti analizu iskazanih potraživanja i ocjenu njihove naplativosti, u skladu sa utvrđenim poduzeti aktivnosti na usaglašavanju knjigovodstvenog stanja potraživanja sa stvarnim stanjem i blagovremeno poduzimati aktivnosti na njihovoj naplati, shodno Zakonu o budžetima u FBiH.*

6.2.2 Stalna sredstva

U konsolidovanim finansijskim izvještajima iskazana stalna sredstva u vrijednosti od 53.464.417 KM, odnose se na stalna sredstva sadašnje vrijednosti od 53.425.922 KM (nabavne vrijednosti 57.731.350 KM, ispravke vrijednosti 4.305.428 KM) i dugoročne plasmane (38.495 KM). Sadašnja vrijednost stalnih sredstava Jedinstvenog općinskog organa iznosi 53.456.245 KM, a ostalih budžetskih korisnika 19.531 KM. Dugoročni finansijski plasmani u potpunosti se odnose na Jedinstveni općinski organ.

Iskazana vrijednost stalnih sredstava u konsolidovanim finansijskim izvještajima je manja za 49.854 KM u odnosu na zbir pojedinačnih finansijskih izvještaja koji ulaze u konsolidaciju, a utvrđena razlika odnosi se na netačne evidencije u Glavnoj knjizi Vatrogasnog društva.

Struktura stalnih sredstava je sljedeća: građevine (45.782.409 KM), zemljišta, šume i višegodišnji zasadi (6.526.634 KM), sredstva u pripremi (2.462.729 KM), oprema (1.999.289 KM), stalna sredstva u obliku prava (938.556 KM) i ostala stalna sredstva (21.733 KM).

U okviru građevina evidentiranih kod jedinstvenog općinskog organa najveći dio odnosi se na ceste i mostove (25.497.781 KM), objekte vodovoda i kanalizacije (11.542.728 KM), te zgrade (4.432.409 KM). Glavna knjiga i pomoćna knjiga kapitalne imovine Općine nisu usaglašene.

³⁴ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br.1/18

³⁵ „Sl. glasnik Općine Tomislavgrad“, br.3/18

Nabavna vrijednost stalnih sredstava u glavnoj knjizi iskazana je u iznosu od 57.623.698 KM dok je u pomoćnoj knjizi – knjizi kapitalne imovine iskazana u iznosu od 3.275.418 KM. Revizijom smo utvrdili da su u pomoćnoj knjizi evidentirani samo dio građevina – stanovi, ostali objekti i ceste i mostovi, te da se obračun amortizacije vrši samo na dio stalnih sredstava i to onih evidentiranih u knjizi kapitalne imovine. Ostali budžetski korisnici ne vode pomoćnu knjigu kapitalne imovine, iako su je u skladu sa članom 18. stavak (2) Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH³⁶, članom 7. Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i članom 60. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH obavezni uspostaviti.

Struktura i pojedinačne vrijednosti knjigovodstveno evidentiranog zemljišta nisu nam prezentirani. Utvrdili smo da se isknjižavanje zemljišta vršilo po postignutoj prodajnoj cijeni licitacijom, a ne nabavnoj cijeni i to po primitku novčanih sredstava. Nismo se uvjerili ni da je prodato zemljište prvo bitno bilo knjigovodstveno evidentirano u Glavnoj knjizi. Ovakav način evidentiranja prodaje stalnih sredstava nije u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama Općine. Zbog navedenog ne možemo potvrditi vrijednost zemljišta koje na datum Bilansa iznosi 6.526.634 KM.

Stalna sredstva u pripremi iskazana su u iznosu od 2.462.729 KM, a najznačajniji dio čine građevine u izgradnji (2.455.885 KM). Od navedenog iznosa ulaganja u prečistač (520.707 KM) i radovi na izradi hidroforske stanice Bučići (42.115 KM) su investicije koje su u toku, što smo se uvjerili na osnovu prezentovanih faktura i dostavljenih podataka. Za izvođenje radova na izgradnji prečistača angažovan je GH Holding Ljubljana, sa kojim je zaključen ugovor u iznosu od 4.722.054 KM.³⁷ Izgradnja prečistača se ne realizuje prema ugovorenoj dinamici i ovi radovi značajno kasne. Ugovor za izgradnju hidroforske stanice Bučići zaključen je 2020. godine u iznosu od 46.779 KM, sa izvođačem radova Čajuša d.o.o. Kupres. Iste godine izdata je prva privremena situacija od 42.115 KM, ali okončana situacija nije izdata.

Za značajan dio stalnih sredstava koja se vode kao sredstva u pripremi prezentirane su okončane situacije iz prethodnog perioda. Međutim nije prezentirana dokumentacija koja potvrđuje zašto ona nisu aktivirana, niti onu koja potvrđuje da su radovi i dalje u toku. Kao primjer navodimo izgradnju kanalizacije Bobare iz 2017. godine (124.760 KM), izgradnju srednje ulice u naselju Bobara i dodatne radove iz 2019. godine (203.266 KM), radove na izgradnji horizontalne signalizacije (48.892 KM), nabavku opreme i programsko rješenje za pripremu i vođenje elektronskih sjednica iz 2017. godine (65.672 KM), radove na modernizaciji opreme kloniranja izvorišta Šuica (42.076 KM), asfaltiranje cesta na području Buškog jezera (119.205 KM) i drugo. Dakle, za iskazana stalna sredstva u pripremi u iznosu od najmanje 603.871 KM nisu poduzete sve potrebne mjere i aktivnosti kako bi se stalna sredstva ispravno evidentirala, zbog čega i ne možemo potvrditi njihovu iskazanu vrijednost.

Stalna sredstva u konsolidovanom Bilansu stanja više su iskazana za 49.854 KM. Za zemljište iskazane vrijednosti 6.526.634 KM nije prezentirana struktura, nismo se uvjerili da je prodato zemljište prvo bitno bilo knjigovodstveno evidentirano, niti da je ova poslovna promjena provedena u skladu s računovodstvenim politikama koje su u primjeni. Za dio stalnih sredstava u pripremi nije prezentirana dokumentacija koja potvrđuje da li su u upotrebi, a obračun amortizacije vrši se samo na stalna sredstva evidentirana u knjizi kapitalne imovine koja ne sadrži sva stalna sredstva iskazana u Glavnoj knjizi. Stoga ne možemo potvrditi stalna sredstva i izvore sredstava iskazane u Bilansu stanja, a navedeno nije u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Preporuke:

- *svi budžetski korisnici dužni su uspostaviti pomoćnu knjigu stalnih sredstava (knjigu kapitalne imovine) u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH, i usaglasiti knjigovodstveno sa stvarnim stanjem stalnih sredstava;*
- *izvršiti analizu stalnih sredstava koja se vode kao sredstva u pripremi, te za ona za koja se konstatuje da su u upotrebi izvršiti odgovarajuća knjiženja, a obračunom amortizacije obuhvatiti sva stalna sredstva u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.*

³⁶ "Sl. novine FBiH", br. 15/21

³⁷ Vrijednost bez PDV-a

6.2.3 Kratkoročne obaveze i razgraničenja

Kratkoročne obaveze i razgraničenja iskazana su u iznosu od 8.938.316 KM, a čine ih: kratkoročna razgraničenja (7.400.000 KM), kratkoročne tekuće obaveze (1.250.160 KM), obaveze prema zaposlenima (228.350 KM) i finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama (59.406 KM).

Kratkoročna razgraničenja najvećim dijelom odnose se na knjigovodstveno evidentiranje potraživanja od kupaca (6.846.423 KM) i razgraničene (neutrošene) namjenske prihode (631.034 KM).

U okviru iskazanog iznosa razgraničenih prihoda dio od 171.479 KM su sredstva koja Općina nije utrošila u ugovorenom roku te je shodno zaključenom ugovoru sa Federalnim ministarstvom finansija neutrošeni dio u 2022. godini vratila davaocu sredstava. Najveći dio neutrošenih razgraničenih namjenski prihoda odnosi se na primljena sredstva od Kantona za kanalizaciju Bobara i Potkolje (303.600 KM) i a primljena neutrošena sredstva za prijevoz učenika (88.000 KM).

Kao što smo naveli u tački 6.1.3 Izvještaja Općina nije u ranijem periodu vršila prenos neutrošenih namjenskih sredstva na kratkoročno razgraničene prihode već ih je priznavala kao prihod te godine, zbog čega su kratkoročna razgraničenja manje iskazana za 349.429 KM. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o budžetima u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne korisnike i Trezor. Pored navedenog, s obzirom na to da ne možemo potvrditi dio potraživanja (tačka 6.2.1 Izvještaja), kao ni knjigovodstveno evidentiranje prodaje zemljišta, ne možemo potvrditi ni iskazani iznos kratkoročnih razgraničenja.

Kratkoročne tekuće obaveze u dijelu od 648.492 KM odnose se na obaveze prema dobavljačima. Prema prezentiranim podacima u najvećem dijelu s dobavljačima izvršeno je usaglašavanje stanja obaveza putem izvoda otvorenih stavki, a ostale obaveze se odnose na obaveze po tekućim transferima.

6.2.4 Dugoročne obaveze

Dugoročne obaveze iskazane su u iznosu od 5.301.684 KM, a njihova struktura je sljedeća:

- 5.174.835 KM – obaveze po osnovu kredita Evropske investicijske banke za projekat „Vodoopskrba i sanitacija u FBiH“. Ugovor o kreditu zaključen je 2010. godine između Federacije BiH i Općine za „Projekat vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda Općine Tomislavgrad“ sa rokom otplate 25 godina i grejs periodom 6 godina. Iznos kredita je 7.823.320 KM (glavnica), a kreditna sredstva mogu se koristiti isključivo za plaćanje dobavljačima za isporučenu robu i usluge, odnosno izvođačima za izvršene radove, bez primitaka sredstava na račun Općine.
- 86.022 KM – obaveze po osnovu supsidijarnog finansijskog sporazuma između Vlade FBiH i Općine od 2. 8. 2005. godine za Projekt urbane infrastrukture.
- 40.827 KM – ostale dugoročne obaveze po lizing ugovorima zaključenim sa UniCredit bank d.d. Mostar, za nabavku putničkog vozila i autobusa namijenjenog za prevoz za učenika.

Navedene obaveze su usaglašene sa Federalnim ministarstvom finansija, a za obaveze po osnovu lizinga konstatovana je manje značajna razlika.

Revizijom smo utvrdili da obaveze po Ugovoru o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture Sektor „Vodoopskrba, kanalizacija i čvrsti otpad“ (kredit broj 1025/99, partija IDA – 2148), koji je Općina zaključila sa Vladom FBiH nisu knjigovodstveno evidentirane na dugoročnim obavezama. Prema izvodu otvorenih stavki Razvojne banke FBiH Sarajevo obaveze po ovom kreditu na datum bilansa iznose 262.529 KM. Otplata anuiteta po ovom kreditu Budžetom se planira i knjigovodstveno evidentira na poziciji subvencije javnim komunalnim preduzećima, što nije u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Dugoročne obaveze po Ugovoru o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture (IDA – 2148), koje na datum bilansa iznose 262.529 KM, nisu knjigovodstveno evidentirane. Zbog toga Bilans stanja ne daje tačan pregled dugoročnih obaveza i izvora sredstava, što nije u skladu s Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Preporuka:

- *knjigovodstveno evidentirati dugoročne obaveze po osnovu Ugovora o kreditu za sanaciju komunalne infrastrukture, u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.*

6.2.5 Izvori sredstava

U konsolidovanim finansijskim izještajima izvori stalnih sredstava iskazani su u iznosu od 53.132.267 KM. Odnose se na: izvore sredstava (49.202.549 KM) i neraspoređeni višak prihoda nad rashodima (3.929.718 KM).

Izvori sredstava iskazane u iznosu od 49.202.549 KM čine: izvori stalnih sredstva 53.403.765 KM (potražni saldo) i izvori novčanih sredstva u iznosu od 4.201.216 KM (dugovni saldo).

S obzirom na to da su stalna sredstva iskazana su u iznosu od 53.425.922 KM, ona su veća od izvora stalnih sredstava za 22.157 KM.

Izvori novčanih sredstava iskazani su u iznosu od 4.201.216 KM (dugovni saldo). U okviru njih, a u skladu s računovodstvenim politikama koje su u primjeni, knjigovodstveno su evidentirane i obaveze po osnovu dugoročnih kredita. S obzirom na to da su dugoročne obaveze iskazane u iznosu od 5.301.684 KM a izvori po ovom osnovu u iznosu od 5.713.032 KM, konstatujemo da oni nisu usaglašeni.

U okviru izvora novčanih sredstava iskazani su u potražnom saldu primici od prodaje stalnih sredstava (zemljišta) u iznosu od 1.335.261 KM. Kao što je prethodno navedeno, Općina je u 2021. godini licitacijom vršila prodaju zemljišta. Revizijom se nismo mogli uvjeriti da je ovo zemljište prvo bitno bilo knjigovodstveno evidentirano u Glavnu knjigu, a knjigovodstveno je evidentirano njegovo smanjenje (isknjižavanje). U okviru izvora sredstava, ova poslovna promjena nije knjižena na način propisan Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama Općine, a na kontu viška prihoda i rashoda je evidentirana i kroz zatvaranje konta primitaka klase 8, a i kao dodatni stav. Zbog navedenog konstatujemo da nisu dosljedno primijenjene odredbe Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama Općine i Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH. Pored navedenog, početna salda na kontima izvora novčanih sredstava iz osnova dodjele zemljišta, primljenih kapitalnih grantova i drugo, nismo mogli potvrditi na što se odnose, s obzirom na to da se odnose na poslovne promjene iz ranijeg perioda za koje Općina ne raspolaže dovoljnom dokumentacijom.

Zbog nedosljedne primjene Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama Općine u dijelu knjigovodstvenog evidentiranja primitaka od prodaje stalnih sredstva i dugoročnih kreditnih obaveza iskazane izvori sredstava ne možemo potvrditi, a efekte kvantifikovati.

Preporuka:

- *izvršiti uvid u ranja knjiženja na kontima izvora sredstava, provesti korektivna knjiženja shodno konstatovanom i izvršiti usaglašavanje vrijednosti stalnih sredstava i izvora stalnih sredstava.*

6.2.6 Popis imovine i obaveza

Odlukom načelnika od 4. 1. 2022. godine naloženo je provođenje popisa, a istog dana su rješenjima imenovane Komisije: za popis dugotrajne materijalne imovine, dugotrajne nematerijalne imovine i dugoročne finansijske imovine, za popis potraživanja, obaveza, zaliha i novčanih sredstava i vrijednosnih papira te Centralna popisna komisija. **S obzirom na to da je popis naložen odlukom od 4. 1. 2022. godine, konstatujemo da postupak popisa imovine i obaveza nije pokrenut blagovremeno, kako bi se izvršio na dan kada se završava poslovna godina.**

Općina prije popisa nije izvršila usklađivanje podataka iz pomoćnih knjiga s podacima iz Glavne knjige Trezora, što nije u skladu sa članom 67. Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Uvidom u dokumentaciju o obavljenom popisu konstatujemo da je izvršen popis samo jednog dijela imovine, potraživanja i obaveza, a ne cijelokupne imovine i obaveza Općine. Nije izvršen popis zemljišta, šuma, građevina, vodovodne i kanalizacijske mreže, javne rasvjete, nematerijalne imovine u obliku prava, cesta, sredstava u pripremi, a ni izvora sredstava. Popisom je utvrđena razlika između stvarnog i knjigovodstvenog stanja potraživanja od pravnih i fizičkih osoba, ali nije izvršeno usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem.

Izvršeni popis ne sadrži rekapitulaciju popisane imovine po grupama izraženu vrijednosno, a ne možemo potvrditi i da je izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine. Izvještaj o izvršenom popisu imovine u najvećom mjeri sadrži popis imovine koja se predlaže za otpis. Dio imovine koji se u izvještaju predlaže za otpis nije uopće popisan.

Popisne komisije sačinile su pojedinačne izvještaje koji ne sadrže sve podatke tražene rješenjima zbog čega ni Izvještaj Centralne komisije o izvršenom popisu od 15. 3. 2022. godine nije potpun. Ovaj izvještaj načelnik je usvojio Odlukom 10. 5. 2022. godine, što je 130 dana od dana završetka poslovne godine i nije u roku od 45 dana od dana isteka poslovne godine, kako se to nalaže Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.

Javna ustanova Centar za socijalnu skrb i Vatrogasno društvo nisu ni izvršili obavezan godišnji popis imovine i obaveza.

Utvrđili smo da popis imovine i obaveze nije pravovremeno pokrenut, da nije popisana cijelokupna imovina i obaveze Općine, da sačinjeni izvještaji ne sadrže rekapitulaciju popisane imovine, nije izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, a ni izvještaj o izvršenom popisu nije usvojen u zakonom propisanom roku. Centar za socijalnu skrb i Vatrogasno društvo nisu izvršili popis imovine i obaveza. Shodno navedenom, u Općini izvršeni popis imovine i obaveza nije proveden u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH, članom 18. Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i članovima od 67. do 69. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.

Preporuka:

- ***svi budžetski korisnici trebaju vršiti usklađivanje podataka prije popisa iz pomoćnih knjiga s podacima iz Glavne knjige Trezora, a godišnji popis provoditi u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH.***

6.3 IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

U konsolidovanom Izvještaju o novčanim tokovima iskazani su ukupni novčani primici u iznosu od 13.570.853 KM i ukupne novčane isplate u iznosu od 9.617.452 KM, što je rezultiralo pozitivnim novčanim tokom u iznosu od 3.953.401 KM. Stanje gotovine na početku godine iskazano je u iznosu od 3.145.238 KM, dok je na kraju godine iznosila 7.098.639 KM. S obzirom na to da prihodi nisu prevedeni na stvarne novčane primitke (naplate), a rashodi na stvarne novčane izdatke (isplate), konstatujemo da izvještaj o novčanim tokovima nije sačinjen u skladu s članom 24. Pravilnika o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

Preporuka:

- ***izvještaj o novčanim tokovima sačinjavati u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.***

7. VANBILANSNA EVIDENCIJA

U vanbilansnoj evidenciji iskazana su uslovna potraživanja u iznosu od 86.427 KM i obaveze po kreditu Razvojne banke FBiH Sarajevo u iznosu od 262.031 KM.

Kao potencijalno potraživanje iskazan je dug Vegradine d.o.o. Tomislavgrad, po osnovu Ugovora o osnivanju prava građenja vjetroelektrane, iz 2016. godine. Uplaćen je garantni iznos od 9.603 KM, a plaćanje preostalog iznosa od 86.427 KM je ugovorenog po izdavanju građevinske dozvole. S obzirom da građevinska dozvola nije izdata ovo potraživanje je preknjiženo na vanbilansnu evidenciju.

U okviru vanbilansne evidencije iskazane su obaveze po osnovu ugovora o dugoročnom kreditu koji je Općina zaključila sa Vladom FBiH, iako se radi o događaju koji ima direktni uticaj na sredstva i izvore sredstava (tačka 6.2.4 Izvještaja). Međutim, garancije za zaduženje koje je Općina dala kao jedan od osnivača JP Pakline d.o.o. Tomislavgrad i potencijalne obaveze po osnovu sudskih sporova koji su u toku, a koji otvaraju mogućnost za uticaj na sredstva i izvore u budućnosti, nisu knjigovodstveno evidentirani u okviru vanbilansne evidencije. **Navedeno nije u skladu s Pravilnikom o knjigovodstvu budžeta u FBiH i računovodstvenim politikama koje su u primjeni.**

Preporuka:

- *u okviru vanbilansne evidencije knjigovodstveno evidentirati date garancije, potencijalne obaveze po osnovu sudskih presuda i druge događaje koji nemaju direktni uticaj na sredstva i izvore sredstava.*

8. JAVNE NABAVKE

Plan javnih nabavki za 2021. godinu (u daljem tekstu: Plan) donesen je 30. 3. 2021. godine, a tokom 2021. godine izvršene su tri njegove izmjene i dopune. Planom i njegovim izmjenama i dopunama predviđeno je provođenje 34 postupka ukupne vrijednosti od 3.121.000 KM,³⁸ i to: 11 otvorenih postupaka (2.369.000 KM), 22 konkurentska zahtjeva za dostavu ponuda (732.000 KM) i jedan konkurs za izradu idejnog rješenja (20.000 KM).

Utvrđili smo da je u 2021. godini provedeno 30 postupaka u ukupnoj vrijednosti od 2.730.962 KM, i to: 11 otvorenih postupaka (2.155.312 KM), 13 konkurentskega zahtjeva za dostavu ponuda (410.402 KM), tri pregovaračka postupka bez objave obavještenja o nabavci (56.271 KM) i tri direktna sporazuma (17.374 KM).

Izvršili smo uvid u: šest otvorenih postupaka (508.094 KM), pet konkurentskega zahtjeva za dostavu ponuda (155.590 KM) i tri pregovaračka postupka bez objave obavještenja o nabavci (56.271 KM).

Općina nije donijela interni pravilnik o postupku direktnog sporazuma, iako je kao ugovorni organ to bila u obavezi učiniti prema odredbama člana 90. Zakona o javnim nabavkama.

Značajan dio nabavki čija je vrijednost do 7.020 KM ne predviđa se Planom javnih nabavki, niti se donose posebne odluke o pokretanju postupaka. Ugovori su zaključeni na osnovu zaprimljene ponude za pojedinu nabavku. Na ovaj način u 2021. godini je zaključeno 29 ugovora ukupne vrijednosti od 91.602 KM. **Navedeno nije u skladu sa članom 17. Zakona o javnim nabavkama³⁹ i članom 2. stav 3 Pravilnika o postupku direktnog sporazuma, kojima je definisano da postupak javne nabavke može započeti ako je predviđena planom nabavki ili kada ugovorni organ doneše posebnu odluku o pokretanju postupka javne nabavke. Na portalu javnih nabavki nije izvršen unos niti jednog izvještaja o provođenju direktnog sporazuma javne nabavke u informacioni sistem „E-nabavke“.**

Za nabavke: usluga nadzora nad izvođenjem radova (12.000 KM), goriva za period od 1. 3. 2021. do 1. 9. 2021. godine (10.821 KM), usluge štampanja (3.634 KM) i usluge osiguranja objekata (3.335 KM) **nisu provedeni postupci javnih nabavki, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.**

³⁸ Svi iznosi su navedeni sa PDV-om.

³⁹ „Sl. glasnik BiH“, br. 39/14

Planom je predviđeno provođenje otvorenog postupka nabavke usluga za izgradnju kanalizacije u ulici kralja Zvonimira procijenjene vrijednosti 250.000 KM. Za ovu nabavku rebalansom su osigurana sredstva u iznosu od 350.000 KM, a izmjena plana javnih nabavki nije vršena. Odluka o pokretanju postupka od 14. 10. 2021. godine ne sadrži procijenjenu vrijednost ove javne nabavke, što je njen obavezan element u skladu sa članom 18. Zakona o javnim nabavkama. Tenderskom dokumentacijom procijenjena vrijednost nabavke utvrđena je u iznosu od 430.000 KM. Pristigle su tri ponude sa znatno većim cijenama od procijenjene vrijednosti. Nakon provedene e-aukcije kao najpovoljnija je izabrana ponuda izvođača radova „KTM-BRINA“ d.o.o. Posuđje u vrijednosti od 548.148 KM, koja je za 198.148 KM ili 57% veća od osiguranih sredstava Budžetom. Navedeno ukazuje na to da procjena vrijednosti ove nabavke nije utvrđena na način da ona čini procijenjenu tržišnu vrijednost u vrijeme objavljivanja obavještenja o nabavci, što nije u skladu s članom 15. Zakona o javnim nabavkama. Iako za ovu nabavku Budžetom nisu bila osigurana neophodna sredstva za njenu realizaciju, ugovor sa izabranim dobavljačem je zaključen. **Procijenjena vrijednost ove nabavke nije utvrđena na način da čini njenu procijenjenu tržišnu vrijednost u vrijeme objavljivanja obavještenja o nabavci, a Odluka o pokretanju ovog postupka ne sadrži procijenjenu vrijednost javne nabavke. Prihvaćena ponuda bila je znatno veća od procijenjene vrijednosti i osiguranih sredstava za predmetnu nabavku, nije dokumentovano da su dodatna sredstva osigurana, a postupak nije poništen. Navedeno nije u skladu s odredbama članova 15, 18. i 69. Zakona o javnim nabavkama.**

Otvoreni postupak Rehabilitacija lokalnih cesta procijenjene vrijednosti 140.000 KM podijeljen je u dva lot-a po cestovnim dionicama: Letka – Tomislavgrad (lot 1) i Bukovica – Roško Polje (lot 2). Primljene su dvije ponude za koje je ocjenjeno da zadovoljavaju uslove postavljene tenderskom dokumentacijom. E-aukcija, koja je održana 24 dana nakon otvaranja ponuda, nije rezultirala promjenama ponuđenih cijena. Nije obrazložen ovako dug protok vremena između otvaranja ponude i zakazivanja e-aukcije. Ugovori za oba lot-a su 22. 9. 2021. godine zaključeni sa izvođačem radova „Livnoputovi“ d.o.o. Livno u vrijednosti od 65.581 KM za lot 1 i 71.674 KM za lot 2. Predviđeni rok za okončanje radova je bio 30 dana od dana zaključenja ugovora, a rok za uvođenje izvođača u posao nije ugovoren. Izvođač radova je uveden u posao i započeo radove tek u 2022. godini. **Općina je zakazala e-aukciju 24 dana od dana otvaranja ponuda, izvođač radova nije uveden u posao u 2021. godini, a razlozi za navedeno nisu dokumentovani. Navedeno je imalo za posljedicu da radovi nisu okončani u roku koji je utvrđen zaključenim ugovorima.**

Otvoreni postupak javne nabavke radova na izgradnji kanalizacione infrastrukture u sklopu Regulacijskog plana Lattice procijenjene vrijednosti 375.000 KM pokrenut je 7. 6. 2021. godine. Otvaranje ponuda izvršeno je 30. 6. 2021. godine, a 5. 7. 2021. godine upućeni su zahtjevi za davanje saglasnosti za ispravke računskih greški za tri ponude. Ispravljene ponude primljene su do 9. 7. 2021. godine. Ugovorni organ nije poduzimao bilo kakve radnje do 1. 9. 2021. godine, kada je od ponuđača zatražio saglasnost za produženja roka važenja ponuda, za što nam nije dato obrazloženje. Ugovor je 14. 10. 2021. godine zaključen sa grupom ponuđača koje čine „Čajuša“ d.o.o. Kupres i „Putovi“ d.o.o. Grude u vrijednosti od 373.454 KM. Ugovorom je predviđeno uvođenje u posao najkasnije u roku od 10 dana od dana zaključenja ugovora, s rokom izvođenja od 90 dana. Međutim, izvođači radova uvedeni su u posao tek u aprilu 2022. godine, a nije prezentirana dokumentacija kojom se ovo kašnjenje obrazlaže. **S obzirom na navedeno, konstatujemo da nisu ispoštovane odredbe zaključenog ugovora u dijelu koji se odnosi na rokove uvođenja izvođača u posao i izvođenje radova.**

Utvrđili smo da ugovorni organ objavljuje sažetak obavještenja o nabavci, ali ne i sažetke o dodjeli ugovora u „Službenom glasniku BiH“, što nije u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama.

Općina nije donijela interni pravilnik o postupku direktnog sporazuma. Za nabavke roba i usluga u iznosu od najmanje 121.392 KM nisu provedeni postupci. Procijenjena vrijednost nabavke izgradnje kanalizacione mreže nije utvrđena na način da čini njenu procijenjenu tržišnu vrijednost, a postupak nije poništen iako je prihvaćena ponuda bila znatno veća od prvobitno procijenjene vrijednosti i osiguranih sredstava za predmetnu nabavku.

Nisu prezentirana obrazloženja dugotrajnog provođenja postupaka nabavke izvođenja radova rehabilitacije lokalnih cesta i izgradnje kanalizacione infrastrukture, niti je dokumentovano zašto izvođači radova nisu uvedeni u posao, što je za poslјedicu imalo nepoštovanje ugovorenih rokova izgradnje. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama, podzakonskim aktima i zaključenim ugovorima.

Preporuke:

- *donijeti Pravilnik o provođenju direktnog sporazuma, planirati provođenje nabavki direktnim sporazumom, a odluke o pokretanju sačinjavati sa svim elementima koji su propisani članom 18. Zakona o javnim nabavkama;*
- *procedure javnih nabavki provoditi u razumnim rokovima, poništavati postupke u slučajevima kada su cijene prihvatljivih ponuda znatno veće od osiguranih sredstava za predmetnu nabavku, te nabavku usluga nadzora nad izvođenjem radova, goriva, usluga štampanja i osiguranja objekata vršiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.*

9. SUDSKI SPOROVI

Prema podacima koje je prezentiralo Općinsko javno pravobranilaštvo za 2021. godinu, u tekućoj godini protiv Općine pokrenute su tužbe ukupne vrijednosti spora od 390.105 KM. Najveći broj predmeta odnosi se na uknjižbu vlasništva, a ostali na naknadu štete (zbog saobraćajnih nezgoda u zimskim uslovima, neodobravanja izgradnje poslovno-stambenog objekta), tužbu radi predaje zemljišta u posjed i dr.

U svojstvu tužitelja Općina je pokrenula postupak radi naplate potraživanja za zakup poljoprivrednog zemljišta u vrijednosti spora od 2.798 KM, što je ujedno i jedini zahtjev za postupanjem Općinskog javnog pravobranilaštva u 2021. godini.

Općina je kao tužitelj 2012. godine podnijela tužbu protiv HEP-a - proizvodnje d.o.o. Zagreb vezano za utvrđivanje visine naknade za korištenje hidroakumulacijskih objekata u periodu od septembra 2009. do septembra 2012. godine. Tužbenim zahtjevom potražuje se iznos od 2.407.720 KM, sa pripadajućim zakonskim kamatama. Presuda po ovoj tužbi očekuje se tokom 2022. godine.

Potencijalne obaveze po osnovu sudske sporove u toku nisu knjigovodstveno evidentirane u okviru vanbilansne evidencije (tačka 7. Izvještaja).

10. KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA

Općina je 18. 8. 2022. godine dostavila komentar na Nacrt izvještaja o izvršenoj finansijskoj reviziji za 2021. godinu.

U komentaru je iskazano neslaganje sa datim mišljenjem o konsolidovanim finansijskim izvještajima i pojedinim nalazima, te su data obrazloženja koja se odnose na: neraspoređeni višak prihoda nad rashodima, kratkoročna potraživanja, stalna sredstva, dugoročne obaveze, uplate prihoda na depozitni račun, primjenu kontnog okvira pri planiranju tekućih transfera za sport, kapitalne transfere, registar budžetskih korisnika, novčana sredstva i javne nabavke.

За komentare koje nismo prihvatali dajemo sljedeća obrazloženja:

- za komentar koji se odnosi na dato mišljenje o konsolidovanim finansijskim izvještajima ističemo da, u skladu sa INTOSAI Okvirom profesionalnih objava na osnovu kojeg je obavljena revizija i dato mišljenje, negativno mišljenje se izražava kada se, nakon što se pribavi dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza, doneše zaključak da su pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zajedno, i značajna i prožimajuća za finansijske izvještaje;
- u vezi s nevidljivim neutrošenih namjenskih sredstava na poziciji vremenskih razgraničenja navedeno je da se koriste isključivo za namjene utvrđene propisima, te da su neutrošena novčana sredstva po ovom osnovu izdvojena na posebnim namjenskim računima. Preporuka koja je data u Izvještaju odnosi se na način knjigovodstvenog evidentiranja ovih sredstava, zbog čega ovaj komentar nema uticaja na izmjenu nalaza i date preporuke;

- komentarom koji se odnosi na kratkoročna potraživanja potvrđeno je da se radi o iskazanim pretplatama, a za manje iskazana novčana sredstva da se radi o obavezama za primljene garancije, zbog čega konstatujemo da su one trebale biti knjigovodstveno evidentirane kao obaveze (za primljene avanse i garancije);
- obrazloženje koje se odnosi na kredit koji nije knjigovodstveno evidentiran nismo mogli prihvatići s obzirom na to da je Općina potpisnik ugovora o kreditu;
- u vezi s obrazloženjem da se sredstva hidroakumulacije ne mogu uplaćivati na depozitni račun nije dostavljena dokumentacija koja to potvrđuje. Općina na fakturi koju izdaje daje instrukciju da se uplata izvrši na glavni transakcijski račun, a Zakonom o trezoru u FBiH utvrđeno je da se svi prihodi uplaćuju na depozitni račun;
- u kontnom planu koji je dio Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH, kategorija konta 614000 razrađena je prema primaocima, a grupa 6141 predviđena je za transfere drugim nivoima vlasti i fondovima;
- Općina je, u skladu s članom 90. Zakona o javnim nabavkama, dužna donijeti interni pravilnik o postupku direktnog sporazuma. Članom 17. Zakona utvrđeno je da ugovorni organ može započeti postupak javne nabavke ako je ona predviđena u planu ili kada ugovorni organ doneše posebnu odluku o pokretanju postupka. Direktne sporazume nisu bili predviđeni planom javnih nabavki, a nisu donesene ni odluke o njihovom pokretanju.

Za nalaze koji se odnose na iskazani višak prihoda nad rashodima, knjigovodstveno evidentiranje stalnih sredstava, kapitalne transfere, registar budžetskih korisnika i pojedine postupke javnih nabavki data su obrazloženja, a nije dostavljena dodatna dokumentacija koja bi uticala na izmjenu nalaza i preporuka u Nacrtu izvještaja.

Općina je navela da namjerava poduzeti aktivnosti na utvrđivanju strukture zemljišta i uspostavljanju registra imovine, i na korekciji konstatovanih pogrešnih knjigovodstvenih evidentiranja. Navedeno je i da su poduzete aktivnosti na izdavanju rješenja za komunalnu naknadu.

Koordinatorica rada u Sektoru za finansijsku
reviziju institucija kantona, gradova i općina

Amela Mulahalilović

Tim za reviziju

Amira Muhić – voditeljica tima

Selma Semić – članica tima

Ognjen Mustapić – član tima

V PRILOG: KONSOLIDOVANI GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Konsolidovani Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu						
Naziv institucije: Općina Tomislavgrad						
Opis	Planirano	Ostvareno		Odstupanje (3-2)	Procenat (3/2x100)	
		U tekućoj godini	U prethodnoj godini			
1	2	3	4	5	6	
I PRIHODI (od 1 do 16)	12.478.430	12.533.975	10.157.958	55.545	101	
PRIHODI OD POREZA (1+2+3+4+5+6+7+8)	5.263.660	5.450.429	4.442.872	186.769	104	
1. Porez na dobit pojedinca i preduzeća	1.700	1.601	333	-99	94	
Porezi na dobit pojedinaca (zaostale uplate poreza)	1.700	1.601	333	-99	94	
Porezi na dobit preduzeća	0	0	0	0	0	
Porez na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija i društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica iz oblasti elektroprivrede, pošte i telekomunikacija i pravnih lica iz oblasti igara na sreću i ostalih preduzeća	0	0	0	0	0	
2. Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0	
3. Porezi na plaću i radnu snagu	1.050	1.677	165	627	160	
4. Porez na imovinu	247.000	279.051	139.878	32.051	113	
5. Domaći porezi na dobra i usluge	1.500	1.217	1.631	-283	81	
6. Porez na dohodak	878.000	874.150	794.966	-3.850	99	
7. Prihodi od indirektnih poreza	4.064.240	4.218.871	3.455.792	154.631	104	
8. Ostali porezi	70.170	73.862	50.107	3.692	105	
NEPOREZNI PRIHODI (9+10)	5.971.250	6.049.666	4.310.512	78.416	101	
9. Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	422.056	412.765	349.163	-9.291	98	
Prihodi od nefinansijskih javnih preduzeća i finansijskih javnih institucija	420.000	410.653	348.512	-9.347	98	
Ostali prihodi od imovine	2.056	2.113	650	57	103	
Kamate i dividende primljene od pozajmica i učešća u kapitalu	0	0	0	0	0	
Naknade primljene od pozajmica i učešća u kapitalu	0	0	0	0	0	
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	0	0	0	0	0	
Prihodi od privatizacije	0	0	0	0	0	
Prihodi po osnovu premije i provizije za izdatu garanciju	0	0	0	0	0	
10. Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga, kazne i drugi prihodi	5.548.594	5.636.531	3.960.159	87.937	102	
Administrativne takse	129.000	126.991	97.612	-2.009	98	
Sudske takse	9.000	8.620	1.857	-380	96	
Komunalne naknade i takse	830.000	832.936	190.198	2.936	100	
Ostale budžetske naknade i takse	3.637.000	3.770.985	2.792.696	133.985	104	
Naknade i takse po federalnim zakonima i drugim propisima	363.000	362.049	334.764	-951	100	
Prihodi od pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika budžeta i vlastiti prihodi)	397.000	383.127	337.924	-13.873	96	
Neplanirane uplate – prihodi	183.594	151.823	205.108	-31.771	83	
Novčane kazne	600	370	1.190	-230	62	
Drugi tekući prihodi	0	0	0	0	0	
PRIMLJENI TRANSFERI I DONACIJE (od 11 do 16)	1.243.520	1.033.880	1.404.574	-209.640	83	
11. Primljeni tekući transferi od inostranih vlada i međunarodnih organizacija	0	0	0	0	0	
12. Primljeni tekući transferi od ostalih nivoa vlasti	472.980	439.213	779.372	-33.767	93	
13. Primljeni kapitalni transferi od inostranih vlada	113.000	75.189	198.053	-37.811	66	
14. Kapitalni transferi od ostalih nivoa vlasti i fondova	657.540	519.478	427.149	-138.062	79	
15. Kapitalni transferi iz nevladinih izvora	0	0	0	0	0	
16. Donacije	0	0	0	0	0	
II RASHODI (od 1 do 7)	9.962.049	8.807.584	7.994.294	-1.154.465	88	

1.	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.764.002	2.675.830	2.667.909	-88.172	97
	Bruto plaće i naknade plaća	2.281.612	2.222.639	2.238.331	-58.973	97
	Naknade troškova zaposlenih	482.390	453.191	429.578	-29.199	94
2.	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	239.005	233.377	235.024	-5.628	98
3.	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	1.577.710	1.353.083	991.353	-224.627	86
	Putni troškovi	24.000	9.344	6.118	-14.656	39
	Izdaci za energiju	193.500	179.258	183.311	-14.242	93
	Izdaci za komunikaciju i komunalne usluge	359.760	292.784	168.229	-66.976	81
	Nabavka materijala i sitnog inventara	60.300	56.395	37.231	-3.905	93
	Izdaci za usluge prevoza i goriva	39.707	24.407	22.458	-15.300	61
	Unajmljivanje imovine, opreme i nematerijalne imovine	229.000	183.719	178.457	-45.281	80
	Izdaci za tekuće održavanje	74.700	85.707	48.579	11.007	115
	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	29.509	21.418	21.031	-8.091	73
	Ugovorene i druge posebne usluge	567.234	500.052	325.939	-67.182	88
4.	Tekući transferi i drugi tekući rashodi	3.746.832	3.376.598	3.386.278	-370.234	90
	Tekući transferi drugim nivoima vlasti	1.343.106	1.317.779	1.157.851	-25.327	98
	Tekući transferi pojedincima	1.203.000	926.026	1.027.007	-276.974	77
	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	367.421	364.778	328.202	-2.643	99
	Subvencije javnim preduzećima	349.305	347.606	350.543	-1.699	99
	Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima	372.000	299.623	439.038	-72.377	81
	Subvencije finansijskim institucijama	0	0	0	0	0
	Tekući transferi u inostranstvo	0	0	0	0	0
	Drugi tekući rashodi	112.000	120.786	83.638	8.786	108
5.	Kapitalni transferi	1.530.300	1.158.987	694.668	-371.313	76
	Kapitalni transferi drugim nivoima vlasti	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi pojedincima	15.000	0	7.918	-15.000	0
	Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	1.330.300	978.381	666.750	-351.919	73
	Kapitalni transferi javnim preduzećima	185.000	180.606	20.000	-4.394	98
	Kapitalni transferi privatnim pred. i poduzetnicima	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi finansijskim institucijama	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi u inostranstvo	0	0	0	0	0
6.	Izdaci za kamate	26.600	9.709	19.062	-16.892	36
	Kamate na pozajmice primljene kroz Državu	0	0	0	0	0
	Izdaci za inostrane kamate	24.000	7.419	19.062	-16.581	31
	Kamate na domaće pozajmljivanje	2.600	2.290	0	-310	88
	Izdaci za kamate vezane za dug po izdanim garancijama	0	0	0	0	0
7.	Tekuća budžetska rezerva	77.600				0
	TEKUĆI SUFICIT (TEKUĆI DEFICIT) (I-II)	2.516.381	3.726.391	2.163.664	1.210.010	148
	III TRANSAKCIJE U STALNIM SREDSTVIMA	0	0	0	0	0
1.	Primici od prodaje stalnih sredstava	1.050.000	1.036.878	402.380	-13.122	99
	Primici od prodaje stalnih sredstava	1.050.000	1.036.878	402.380	-13.122	99
	Primici od prodaje federalnih robnih rezervi	0	0	0	0	0
	Ostali kapitalni primici	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	3.416.381	797.284	1.847.111	-2.619.097	23
	Nabavka zemljišta, šuma i višegodišnjih zasada	40.000	26.851	38.565	-13.149	67
	Nabavka građevina	2.670.179	277.447	859.199	-2.392.732	10
	Nabavka opreme	112.000	81.098	174.022	-30.902	72
	Nabavka ostalih stalnih sredstava	0	0	0	0	0
	Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	90.000	58.085	51.791	-31.915	64
	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	504.202	353.803	723.534	-150.399	70
	NETO NABAVKA STALNIH SREDSTAVA (2-1)	2.366.381	-239.594	1.444.731	-2.606.975	-10
	A. NETO POZAJMLIJANJE (NETO ZADUŽIVANJE) = UKUPAN DEFICIT/SUFICIT (Tekući suficit/deficit – Neto nabavka stalnih sredstava)	150.000	3.965.985	718.933	3.815.985	2.644
	IV TRANSAKCIJE U FINANSIJSKOJ IMOVINI	0	0	0	0	0
1.	Primici od finansijske imovine	0	0	0	0	0

	Primljene otplate od pozajmljivanja drugim nivoima vlasti	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja pojedincima i neprofitnim organizacijama	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Primitak sredstava po osnovu učešća u dionicama javnih preduzeća	0	0	0	0	0
	Primitak sredstava po osnovu učešća u dionicama privatnih preduzeća i u zajedničkim ulaganjima	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od ostalih vidova domaćeg pozajmljivanja	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja u inostranstvo	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za finansijsku imovinu	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje drugim nivoima vlasti	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje pojedincima, neprofitnim organizacijama i privatnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Izdaci za kupovinu dionica javnih preduzeća	0	0	0	0	0
	Izdaci za kupovinu dionica privatnih preduzeća i učešće u zajedničkim ulaganjima	0	0	0	0	0
	Ostala domaća pozajmljivanja	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje u inostranstvo	0	0	0	0	0
	B. NETO POVEĆANJE (SMANJENJE) FINANSIJSKE IMOVINE (1-2)	0	0	0	0	0
	V TRANSAKCIJE U FINANSIJSKIM OBAVEZAMA	0	0	0	0	0
1.	Primici od zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od dugoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Zajmovi primljeni kroz državu	0	0	0	0	0
	Primici od inostranog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od domaćeg zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Zajmovi primljeni kroz državu	0	0	0	0	0
	Primici od inostranog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od domaćeg zaduživanja	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za otplate dugova	150.000	148.995	148.951	-1.005	99
	Otplate dugova primljenih kroz državu	150.000	148.995	148.951	-1.005	99
	Vanjske otplate	0	0	0	0	0
	Otplate domaćeg pozajmljivanja	0	0	0	0	0
	Otplate unutarnjeg duga	0	0	0	0	0
	Otplate duga po izdatim garancijama	0	0	0	0	0
	Otkup duga	0	0	0	0	0
	C. NETO ZADUŽIVANJE (NETO OTPLATE DUGOVA) (1-2)	-150.000	-148.995	-148.951	1.005	99
	UKUPAN FINANSIJSKI REZULTAT (A+B+C)	0	3.816.990	569.982	3.816.990	0

Načelnik je konsolidovani Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu odobrio 26. 2. 2022. godine.

Načelnik
Ivan Buntić

Konsolidovani Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine				
Naziv institucije: Općina Tomislavgrad				
Opis	U obračunskom periodu tekuće godine	U istom obračunskom periodu prethodne godine	Procenat (2/3)x100	
1	2	3	4	
I AKTIVA				
A. Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe (1+...+8)	13.907.850	9.907.674	141	
1. Novčana sredstva i plemeniti metali	7.083.602	3.103.059	228	
2. Vrijednosni papiri	0	0	0	
3. Kratkoročna potraživanja	6.714.837	6.616.502	102	
4. Kratkoročni plasmani	42.000	50.913	82	
5. Finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama	59.406	55.395	107	
6. Zalihe materijala i robe	0	0	0	
7. Zalihe sitnog inventara	0	0	0	
8. Kratkoročna razgraničenja	8.005	81.805	10	
B. Stalna sredstva (11+14+17+18)	53.464.417	52.955.360	101	
9. Stalna sredstva	57.731.350	57.163.453	101	
10. Ispravka vrijednosti stalnih sredstava	4.305.428	4.208.093	102	
11. Neotpisana vrijednost stalnih sredstava (9-10)	53.425.922	52.955.360	101	
12. Dugoročni plasmani	38.495	0	0	
13. Ispravka vrijednosti dugoročnih plasmana	0	0	0	
14. Neotpisana vrijednost dugoročnih plasmana (12-13)	38.495	0	0	
15. Vrijednosni papiri	0	0	0	
16. Ispravka vrijednosti vrijednosnih papira	0	0	0	
17. Neotpisana vrijednost vrijednosnih papira (15-16)	0	0	0	
18. Dugoročna razgraničenja	0	0	0	
UKUPNO AKTIVA (A+B)	67.372.267	62.863.034	107	
II PASIVA				
C. Kratkoročne obaveze i razgraničenja (19+...+24)	8.938.316	8.470.554	104	
19. Kratkoročne tekuće obaveze	1.250.160	908.681	122	
20. Obaveze po osnovu vrijednosnih papira	0	0	0	
21. Kratkoročni krediti i zajmovi	0	0	0	
22. Obaveze prema zaposlenicima	228.350	240.477	95	
23. Finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama	59.406	55.395	107	
24. Kratkoročna razgraničenja	7.400.400	7.266.001	102	
D. Dugoročne obaveze i razgraničenja (25+26+27)	5.301.684	5.156.109	103	
25. Dugoročni krediti i zajmovi	5.260.857	5.077.671	104	
26. Ostale dugoročne obaveze	40.827	78.438	52	
27. Dugoročna razgraničenja	0	0	0	
E. Izvori stalnih sredstava (28+29+30+31-32)	53.132.267	49.236.371	108	
28. Izvori stalnih sredstava	49.202.549	50.551.719	97	
29. Ostali izvori sredstava	0	0	0	
30. Izvori sredstava rezervi	0	0	0	
31. Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima	3.929.718	0	0	
32. Neraspoređeni višak rashoda nad prihodima	0	1.315.348	0	
UKUPNO PASIVA (C+D+E)	67.372.267	62.863.034	107	

Načelnik je konsolidovani Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine odobrio 26. 2. 2022. godine.

Načelnik

Ivan Buntić

**Konsolidovani Izvještaj o novčanim tokovima za
period izvještavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine**

Naziv institucije: Općina Tomislavgrad

Redni broj	Pozicija	Iznos u KM
1	2	3
I NOVČANI PRIMICI		
1	Prihodi (od 2 do 6)	12.533.975
2	Prihodi od poreza	5.450.429
3	Neporezni prihodi	6.049.666
4	Tekući transferi (transferi i donacije)	439.213
5	Kapitalni transferi	594.667
6	Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	0
7	Kapitalni primici i transferi (8)	1.036.878
8	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	1.036.878
9	Finansiranje (od 10 do 12)	0
10	Primici od finansijske imovine	0
11	Primici od dugoročnog zaduživanja	0
12	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0
13	UKUPNI NOVČANI PRIMICI (1 + 7 + 9)	13.570.853
14	II NOVČANE ISPLATE	
15	Rashodi (od 16 do 21)	8.671.173
16	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.675.830
17	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	233.377
18	Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge	1.353.083
19	Tekući transferi i drugi tekući rashodi	3.240.187
20	Kapitalni transferi	1.158.987
21	Izdaci za kamate	9.709
22	Kapitalni izdaci (redni broj 23)	797.284
23	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	797.284
24	Finansiranje (25 + 26)	148.995
25	Izdaci za finansijsku imovinu	0
26	Izdaci za otplate dugova	148.995
27	UKUPNE NOVČANE ISPLATE (15 + 22 + 24)	9.617.452
28	NETO NOVČANI PRIMICI / ISPLATE (13 - 27) ili (27 - 13)	3.953.401
29	SALDO GOTOVINE NA POČETKU GODINE	3.145.238
	SALDO GOTOVINE NA KRAJU GODINE (28 + 29)	7.098.639

Načelnik je konsolidovani Izvještaj o novčanim tokovima za period izvještavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine odobrio 26. 2. 2022. godine.

Načelnik
Ivan Buntić